

וארטים לפרשת וישב

לז ב. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. אומר רש"י ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף. וביאורו: דהנה איתא בתורה ועבדום ועינו אותם 400 שנה, ובסוף עבדו רק 210. יש ע"כ בחז"ל 2 תשובות. א. שחישוב שנות העבדות התחיל משנולד יצחק וא"כ עברו 400 שנה. ב. קושי השיעבוד השלים את הגזירה, היינו שבאיכות עבדו 400 שנה אפי' שבכמות היו רק 210. והנה יש קושייה בחז"ל איך נענש יוסף הרי הוא היה פחות מבן כ' שנים ואינו בר עונשין. ותירצו ע"פ התרגום וישב לז ג שיוסף היה בן זקונים-היינו חכם. לכך נענש אפי' שהיה פחות מ-20 משום שבאיכות הוא היה נחשב כבן 20. כעת הפסוקים מוסברים יפה. ביקש יעקב לישב בשלוה-משום שס"ל שהולכים בתר איכות וא"כ הוא לא צריך להיות בגלות כעת, אלא מספיקה הגלות שיהיו 210 שנה במצרים שהם נחשבים כמו גלות של 400 שנה, דבאיכות ה-210 האלו הם 400. מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף, כי אם מחשבים לפי הכמות בלי להתייחס לאיכות אז יוסף לא אמור להיענש כי הוא מתחת גיל 20, אבל מכיוון שיעקב ביקש לישב בשלוה סימן שסבר שאזלינן בתר האיכות, א"כ באיכות יוסף כבר בן 20, ולכן מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף. מהרש"ם.

לז ד. ולא יכלו דברו לשלום. הגאון מקשה מה זה הנוסח דברו לשלום למה לא כתוב שלום. י"ל ע"פ ברכות סד. הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום, שהרי יתרו אמר למשה לך לשלום והצליח. ודוד אמר לאבשלום לך בשלום ונתלה. וזמ"ש שהשבטים שנאו את יוסף, ולא יכלו לומר לו לך לשלום. (ומדוקדק שבפגישת יוסף עם אחיו לקמן כתוב וישאל להם לשלום משום שהוא לא שמר להם טינה, לכן אמר לשלום. וכן: ואתם עלו לשלום אל אביכם).

לז ה. ויוסיפו עוד שנאו אותו על חלומותיו ועל דבריו. אומר רש"י שהיה מביא דיבתם רעה אצל אביהם. צריך להבין למה רק אחרי החלומות הם שנאו אותו ע"ז שהביא את דיבתם רעה, ומה הקשר בין החלומות לדיבה. וי"ל ע"פ יסודו הגדול של החפץ חיים, שגם באופנים שמותר לדבר לשון הרע על השני יש לזה תנאי הכרחי, שרק אם המספר נקי לגמרי מאותו דבר רע שהוא מספר על חברו יתכן שיהיה לו היתר לספר זאת על חברו, ובלא"ה אסור. ועפ"ז אפשר לבאר מדוע האחים הוסיפו לשנא את יוסף על שהביא דיבתם רעה אחרי חלומותיו, שהרי יוסף אמר עליהם שהם מתנשאים על בני השפחות לקרותם עבדים, ובתחילה היה להם לימוד זכות עליו שהוא חושב שזה לתועלת ושמותר לו לספר את זה, אבל אחרי שהם ראו שהוא חולם חלומות שהם ישתחוו לו ושהוא יתנשא עליהם, הם אמרו לעצמם שאם הוא חולם על כך בלילה כנראה שהוא מהרהר בכך ביום שהוא רוצה להתנשא עליהם, ואת מה שהוא מהרהר ביום הוא חולם בלילה, וא"כ הוא לא נקי מלהתנשא עליהם, וממילא למפרע "ויוסיפו עוד שנאו אותו על חלומותיו ועל דבריו" - על כך שהוא מעליל עליהם שהם רוצים להתנשא על אחרים, שהרי אתה בעצמך לא נקי מזה. ועל פי דברי החפץ חיים האלו אפשר לבאר פשט בהמשך הפרשה, יוסף הצדיק אומר לאשת פוטיפר (לט, ט): ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים, ולכאורה יש כאן כפל לשון שאחרי שהוא אומר "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת" הוא מוסיף עוד "וחטאתי לאלוקים", מה זה הכפילות הזו? אך לדברי החפץ חיים יש לומר, שהרי יוסף אמר על השבטים שהם חשודים על העריות כמבואר ברש"י (לז, ב), ועל כך אמר יוסף אני אמרתי על אחי שהם חשודים על העריות, ואם עכשיו אני אכשל באשת פוטיפר תהיה עלי טענה למפרע, שכיון שאני לא נקי בזה איך סיפרתי עליהם, ולכן הוא אמר "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת" - בלשון עתיד, "וחטאתי לאלוקים" - בעבר, שיגלגלו עלי אף על העבר שאמרתי שהם חשודים על העריות. רבי אליהו דיסקין.

לז י. הבוא נבוא וגו' להשתחוות לך ארצה. איתא בברכות לד: ת"ר השתחואה זה פישוט ידיים ורגלים שנאמר להשתחוות לך ארצה. והקשו למה לא הביאו ראיה מקרא לעיל לג' וישתחו ארצה שבע פעמים. ותירץ ב'ליקוטי שושנים' ששם כתוב שהשתחוה

ארצה, והיינו שכך עשה. אבל אנו לא יודעין מה קורה במקום שסתם אמר להשתחוות, האם יש דין של ארצה והיינו פשוט ידיים? וע"ז הגמ' מביאה ראייה מכאן שיוסף אמר סתם, הנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי, ויעקב ענה הבוא נבוא אני וכו' להשתחוות לך ארצה. ש"מ שסתם השתחוה זה ארצה והיינו בפשוט ידיים ורגלים.

לז יא. ויקנאו בו אחיו. למה רק כעת קינאו בו, ואילו בחלום הקודם בפסוק ח לא נאמר ויקנאו בו אלא רק ששנאו אותו. י"ל, אומר האלשי"ך, שבתחילה זלזלו בחלומותיו וחשבו שזה מה שחושב ביום, אבל כעת כשראו שהוא חולם גם על השמש והירח שגם אבא ואמא שלו ישתחוו לו, כאן הם אמרו בוודאי הוא לא חשב ע"כ ביום ויש משהו בדבריו, אז כבר קנאו בו.

לז יד. לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר וגו'. למה יעקב סיים דבריו בתיבות אלו: 'והשיבני דבר'. הרי ברור ששלח לשאול לשלום בשביל לחזור להשיב לו? וי"ל דהנה איתא בחז"ל (הובא ברש"י ד"ה ויבא יוסף את דיבתם רעה) שיוסף היה מספר ליעקב שהשבטים עוברים על שלוש עבירות. ואלו הם: א. שהם קוראים לבני השפחות עבדים. ב. שהם אוכלים אבר מן החי. ג. שהם חשודים על העריות. וזהו מה שרמזו יעקב בדבריו. לך ראה את שלום אחיך, מרמז על איך הם מתנהגים עם בני השפחות אם בשלום או לא. ב. ואת שלום הצאן, והיינו מה קורה עם הצאן בעניין אבר מן החי. ג. והשיבני דבר, והיינו מה קורה בעניין העריות דמקרי ערוות דבר. חיד"א.

לז יז. ויאמר האיש נסעו מזה. ובמדר"ר ממידותיו של מקום. מה הכוונה נסעו ממידותיו של הקב"ה? אומר ר' העשל: במדרש מבואר, שהשבטים התנכלו אל יוסף להמיתו, מפני שהם ראו ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו ירבעם בן נבט שעתיד להחטיא את ישראל, להדיח את עשרת השבטים - השואה הרוחנית הגדולה ביותר שהיתה בהיסטוריה של כלל ישראל, והם דנו אותו על שם העתיד. ומה הן מידותיו של הקב"ה? כתוב אצל ישמעאל (בראשית כא, יז), שהמלאך אמר להגר: אל תיראי כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם. ואומר רש"י: לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נדון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגים ואומרים: מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר. והוא משיבם: עכשיו מה הוא, צדיק או רשע? אמרו לו: צדיק, אמר להם: לפי מעשיו של עכשיו אני דנו, וכיון שהשבטים לא דנו את יוסף באשר הוא שם - לפי מעשיו עכשיו, אלא על שם העתיד, לפיכך הם נסעו ממידותיו של הקב"ה.

לז יג. ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים בשכם לכה ואשלחך אליהם. לשון הפסוק מבואר שהטעם ששלח אותו לאחים משום שהיו רועים בשכם, והטעם לזה? כיוון דעיקר שנאת האחים ליוסף הוא משום שניטלה מהם הבכורה והבכורה ניתנה לו לעניין שיטול פי שנים בחלקו בירושת הארץ (ב"ב קכג.), אמנם עניין ירושת פי שניים בארץ היא בספק שהרי הבכור נוטל פי שניים במוחזק ולא בראוי, ודין ארץ ישראל הוא ספק אם ראוי או מוחזק קודם שנכנסו לארץ כמבואר בב"ב קיט. וא"כ אם ארץ ישראל היא מוחזקת בידי יעקב אז הם מותרים לרעות שם את צאנם אך אם היא ראויה הם עדיין אסורים לרעות שם את הצאן ומזה שהאחים הלכו לשכם בדווקא ע"כ הם סבורים שא"י רק ראויה, ורק בשכם מקום שכבש יעקב במלחמה היא מוחזקת ומותרים לרעות בה. והוא אשר אמר יעקב ליוסף הלא אחיך רועים בשכם, ובודאי שסבורים הם שכל ארץ ישראל היא רק ראויה ולא מוחזקת וא"כ הרי אין מתנת הבכור קיימת כי אין הבכור נוטל פי שניים בראוי ובטלה שנאתם ואתה יכול ללכת אליהם. פנים יפות.

לז כ - כא. ונראה מה יהיו חלומותיו. וישמע ראובן ויצילהו מידם. יש להקשות האם ראובן שמע יותר מכולם? וי"ל דהנה רש"י בפסוק כ אומר שהמילים 'ונראה מה יהיו חלומותיו' נאמרו ע"י רוח הקודש, ובגמ' בתענית כא. מסופר שאילפא ורבי יוחנן עשו עסק ביחד, ושמע רבי יוחנן קול אומר יש אחד שהשעה עומדת לו ואילפא לא שמע,

אמר ר"י כנראה שהכוונה אלי וחזר ללמוד. וא"כ אפשר שראובן היחיד ששמע את הרוח הקודש, לכן הבין שהכוונה אליו שהוא יציל. רבי מרדכי בנט.

לז כב. ויאמר עליהם ראובן אל תשפכו דם וגו' למען הציל אותו מידם. וברש"י רוח הקודש מעידה על ראובן שאמר זאת להצילו מידם. וקשה מאוד מה צריך רוח הקודש לזה, הא בוודאי אמר זאת להצילו מידם שהרי אמר אל תשפכו דם? וי"ל ע"פ סנהדרין יז'. שבדיני נפשות אם כל הסנהדרין פסקו שחייב מיתה, לא נהרג. ורק אם לפחות אחד התנגד אז נהרג. וכאן היחיד שאמר לא להרוג זה היה ראובן, ורק על ידו היה שייך להרוג את יוסף, כי הוא הפך את כולם לרוב. א"כ אילולי רוח הקודש שהעידה שהתכוון להצילו מידם היה מקום לומר שכוונתו היתה שכן יהרגוהו. קמ"ל רוח הקודש שכוונתו היתה להצילו מידם.

לז כד. והבור ריק אין בו מים. אומרים חז"ל אבל נחשים ועקרבים יש בו. מקשים העולם א"כ מה הצלה יש כאן הרי זה ממש מיתה לזרוק אדם לבור מלא נחשים ועקרבים. וי"ל דהנה השבטים דנו את יוסף כדן מורד במלכות יהודה כי חלם שימלוך והמלוכה נתונה ליהודה, ולכאורה קשה מה הוא אשם הא זה מה שהוא חלם? אלא יש לחלק בין חלום שחולם מעצמו לחלום שחולם ע"י מלאך (ברכות נה) השבטים ידעו שחלם אבל אולי זה פרי מוחו, אלא שאמרו חז"ל בברכות סב. שהצנוע בבית הכסא ניצל מנחשים ועקרבים, וחלומותיו מיושבים עליו, והיינו שחלומותיו ע"י מלאך, וא"כ אמר ראובן ממ"נ אם הוא חולם מפרי מוחו אז אדרבה נגזר דינו למות ע"י הנחשים, אבל אם הוא חולם ע"י מלאך סימן שהוא חולם חלום אמת והוא צנוע בביה"כ וא"כ הוא גם אמור להינצל מהנחשים והעקרבים. מלבי"ם.

לז כד. והבור ריק אין בו מים. שבת כב. נחשים ועקרבים יש בו. אפשר לבאר זאת ע"פ בבא בתרא יד. שדורש שם על הפסוק (מלכים א ח, ט): אין בארון רק שני לוחות אבנים, מאי אין בארון רק? מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ספר תורה שמונח בארון, ומבאר המלבי"ם (שם) איך המיעוט הכפול משמע ריבוי: שהמיעוט השני אינו מיעוט של עיקר הדבר אלא מיעוט מהמיעוט האמור, דהיינו שלא קוראים את הפסוק: אין בארון, רק שני לוחות אבנים – שאותם יש בארון, אלא קוראים את הפסוק: אין בארון רק שני לוחות אבנים אלא יש עוד דברים. ועפ"ז אפשר לבאר גם כאן על דרך זו: והבור רק כתוב חסר, בלי יו"ד, ואפשר לקרוא את זה גם במשמעות 'רק' דהיינו מיעוט, וכאילו יש כאן מיעוט אחר מיעוט 'רק' ו'אין', וממילא קוראים את הפסוק: והבור רק אין בו מים – שרק אין בו מים אבל דברים אחרים יש בו. רבי אליהו דיסקין.

לז לא. ויקחו את כתונת יוסף וישחטו שעיר עיזים ויטבלו את הכותנת בדם. הטעם שהיו צריכים לשחוט שעיר עיזים ולא הקיזו לו דם בשביל ללכלך את כותנת יוסף? י"ל כיוון שהלכו לרעות את צאן אביהם כמבואר בפסוק, א"כ לאכול מותר להם ולכך הוצרכו לשחוט, אבל סתם להוציא לו דם אסור להם כי זה היזק לממון אביהם וזה אסור. רבי מאיר סולביציק.

לז לה. וימאן להתנחם. בטעם שמיאן להתנחם פירש במסכת סופרים משום דאין מקבלים תנחומים על החי. ולכא"ו קשה הא מזה גופא היה עליו לדעת שהוא חי, כי גזירה על המת שישתכח מהלב לאחר יב חודש וכו'? וי"ל שכל הזמן הוא חשב אולי כעת הוא מת.

לח יח. ותאמר חתמך ופתילך ומטך אשר בידך. למה ביקשה דווקא את הערבון הזה? וי"ל, אומר החת"ס ע"פ הראשונים שאומרים שקודם מתן תורה היה שייך יבום גם ע"י אבי המת, וזה מה שרצתה תמר שיהודה יקח אותה בתורת יבום, כיוון שמת בעלה. אך ידוע הדין שמלך אינו מיבם, ויהודה היה מלך. אולם רש"י לעיל על הפסוק וירד יהודה מאת אחיו, אומר רש"י ירד מגדולתו, היינו שירד מממלכתו, והסתפקה תמר האם נפסק ממנו דין מלך וחייב ביבום. או שעדיין שם מלך עליו. מה עשתה תמר, בקשה ממנו את חותמו ומטהו, והיא ידעה שקי"ל שלהדיוט אסור להשתמש בשרביטו של מלך, ואם יתן לה את זה סימן דס"ל שאין לו דין מלך, וממילא הוא יתחייב ביבום. ובאמת כשנתן לה היא הסכימה להתיבם.

לח כד. ויאמר יהודה הוציאוהו ותשרף. אומר רש"י מכיוון שהיתה בתו של שם ושם כהן היה, דינה של בת כהן בשריפה. יש להקשות הא איתא בנדרים לב: שבגלל ששם הקדים לברך את אברהם לפני הקב"ה הוא נענש, שהכהונה ניטלה מזרעו. וא"כ היא לא בת כהן? וי"ל שהכהונה ניטלה מזרעו של שם וניתנה לאברהם אבל לא ממנו עצמו והוא עצמו כהן. והטעם שבת כהן בשריפה משום שאת אביה היא מחללת, וכאן האבא (שם) עדיין כהן.

לח כה. היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה. ותאמר הכר נא למי החותמת והפתילים והמטה האלה. איתא בחז"ל שדבר זה נעשה ע"י ב' שליחים. את הראשון שלחה לומר לו, שתמר טוענת שהיא מעוברת מאותו אחד שהביא לה חפצים אישיים, והשליח השני הביא לו את החפצים האישיים היינו את החותמת והפתילים. וראייתם היא מזה שכתוב פעמיים בפסוק אמירה. בתחילה לאמר ואח"כ ותאמר, שלכאורה קשה אם הכל היה שליחות אחת, היה צריך להיות כתוב היא שלחה אל חמיה לאמר הכר נא החותמת ולאיש אשר אלה לו אנכי הרה, אלא ש"מ שזה נעשה ע"י ב' שליחים. ולפי"ז אומר המהרי"ל יובן מה שמקשים כולם מה הגדלות של תמר הרי היא גילתה לעיני כל שהיא מעוברת ליהודה כי אמרה לאיש אשר אלה לו אנכי הרה, וכן מה הגדלות של יהודה שהודה, הרי כל העולם ראה שהיא מעוברת לו. אלא י"ל שזה נעשה ע"י ב' שליחים ואף אחד לא ידע על השני רק יהודה ותמר.

לט י. ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. וברש"י להיות עמה בעוה"ב. הגמ' ביומא לה: אומרת שכולם חייבים ללמוד תורה. ואם יאמר עני הייתי יאמרו לו כלום היית עני יותר מהלל, שעמל בתורה בשלג. ובעשיר אומרים לו כראב"ח וכו' ולמד תורה. וברשע אומרים לו כלום טרוד היית מיוסף בסיפור עם אשת פוטיפר. וקשה הא לא כתוב שיוסף למד תורה. ועוד הרי יוסף התגלתה לו דמות דיוקן אביו, משמע דבלא"ה אולי כן היה נכשל. וי"ל דאיתא בירושלמי שקלים סוף פ"ב שאדם הרוצה ללמוד תורה שקיבל מרבו יצייר לעצמו דמות דיוקן רבו שלימדו תורה ועי"ז יוכל להבין הדברים. וזה מה שהיה עם יוסף. הוא לא רצה לחטוא, ואז כדי לברוח מהחטא הוא צייר לעצמו את רבו שזה היה אביו שלימדו תורה ועי"ז זכה להינצל. ובזה מתורצות ב' השאלות.

פרק מ במעשה של שר המשקים ושר האופים. יש להתבונן שהמעשה שהיה עם שר האופים לכאורה מיותר, שהרי די במה שהיה בתחילה ששר המשקים חלם, ויוסף פתר לו שיחיה, ועי"כ שניצל באה ההרווחה ליוסף שהמליץ עליו לפרעה. ויש לבאר בהקדם מעשה שמסופר על הרב מפונביץ' שנסע פעם במטוס, והמטוס היטלטל וכל יושביו נכנסו לחרדה גדולה, קם הרב והבטיח שאם כל אחד יתחייב ליתן עשרת אלפים דולר לשיבה כולם ינצלו, ואכן כולם הבטיחו והמטוס הגיע בשלום ליעדו. לאחמ"כ ניגש אדם לפונביצ'ער רב ונישק את ידיו בהתרגשות והחל לקלס אותו שיש לו רוה"ק וכיוצ"ב, אמר לו הפונביצ'ער רב שאין פה מעשה ניסים ולא רוה"ק אלא פשוט עשיתי חשבון פשוט דממ"נ אם המטוס יפול כולם ימותו ובין כך לא ישנה כלום מה שאמרתי, ואם ניצל נרויח מיליונים לשיבה. ומובן לפי"ז דבפתרון של שר המשקים לא לקח יוסף שום הימור כיון דממ"נ אם ינצל, יודה לו ויזכירו לפני פרעה, ואם ימות לא משנה כלום מה שאמר לו, וכל הגדולה היתה בפתרון לשר האופים שפתר לו שימות, ואם היה חי היה כועס על יוסף, ובאמת יעו"י ברמב"ן [מ"ז] שאילו היה שר האופים ניצל היה הורג את יוסף, ונמצא שכל הגדולה היתה בפתרון לשר האופים.

וארטים לפרשת מקץ

מא ב. רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות. צריך ביאור מה זה הכפל הזה נחיה ולא נמות? וי"ל ע"פ הגמ' בתענית יא. שאדם צריך להרעיב עצמו בשנות הרעב, וכן פסק בשו"ע או"ח תקע"ד מצוה לאדם להרעיב עצמו בשנות רעבון, ופירש שם המשני"ב שיאכל בצמצום והיינו כדי חייו שלא ימות. וזה מה שאמר יעקב לבניו, מאחר ואלה

הם שני רעבון, לכך לכו להביא מזון ממצרים כדי שנאכל בצמצום ולא נמות והיינו רק כדי חייו, ולכן גם להלן מג ב הוא אמר שובו שברו לנו מעט אוכל.

מא יד. ויגלה ויחלף שמלותיו. אומר רש"י ויגלח לכבוד המלכות. יש להקשות למה לא אמר גם על ויחלף שמלותיו לכבוד המלכות, וכי רק הגילוח היה לכבוד המלכות? ועוד, לשם מה היה צריך לכתוב זאת? וי"ל ע"פ הגמ' בברכות שסיפור זה של יוסף היה בראש השנה, וא"כ הוקשה לו לרש"י איך גילח, ואפי' שזה נעשה ע"י גוי איך הותר לו ד"ז הרי הוא שמר את כל התורה? וע"ז תירץ שזה היה לכבוד המלכות והוא פיקו"נ. משא"כ החלפת שמלותיו מותר בשבת ויו"ט, לכך לא הוצרך לכתוב שהיה לכבוד המלכות.

מא יט. לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע. הטעם שהוסיף פרעה ד"ז, י"ל, אומר הכת"ס, שכידוע איתא בגמ' שאין אדם חולם אלא מהרהורי ליבו, וא"כ טען פרעה חלום זה הוא לא מהרהורי ליבי, דהא לא ראיתי כהנה בכל מצרים.

מא כה-כה. את אשר האלוקים עשה הגיד וגו'. ושבע השבלים הטובות שבע שנים הנה ושבע השבלים הרקות יהיו שבע שני רעב וגו' אשר האלוקים עשה הראה את פרעה. מה הטעם שבשנים הטובות כתוב הנה וברעות כתוב יהיו? ועו"ק למה בשנות השובע כתוב את אשר האלוקים עשה הגיד לפרעה, ואילו בשנות הרעב כתוב אשר האלוקים עשה הראה את פרעה וי"ל ע"פ דברי חז"ל שיעקב ירד למצרים אחרי ב' שנות הרעב ובזכותו נפסק הרעב, והיה לזה השלמה בימי יחזקאל שהיו אז 5 שנות רעב. לכן על שנות הרעב כתוב יהיו לעת"ל. ואיתא במד"ר במדבר כג ח. שכאשר הקב"ה גוזר לטובה אינו חוזר בו, וכאשר גוזר לרעה אפשר שיחזור בו. וזמ"ש על שנות השובע הגיד, והיינו שוודאי כך יהיה, ואילו שנות רעב הוא רק הראה, היינו שהראה שבידו להרע ואם תטיב דרכך לא יירע לך, ואכן כך הוזה.

מא לג. ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים. וקשה מי בקש עצות מה לעשות הלא ביקשו פתרון לחלום. תירץ ע"כ רבי עזרא עטיה שהמילה **ועתה** אמר פרעה ולא יוסף. ז"א שפרעה אמר אחרי שיוסף פתר את החלום, **ועתה** והיינו נו, וכעת מה אנו עושים? ענה יוסף ירא פרעה וגו'. והביאור עולה יפה בטעמי המקרא שאילו זה היה דברי יוסף זה היה צריך להיות טעם מחבר כמו 'מרכא' וכדו' ואילו טעם תיבה זו הוא 'פשטא' שהוא טעם מפסיק. וזאת משום שאין זה שייך להמשך הדברים, אלא שאלת פרעה וההמשך הוא תשובת יוסף. עו"ל שיוסף לא רצה שאנשי פרעה ייצאו נגד פתרון חלומם לכן אמר שיש בפתרון גם תפקידים שונים וכל אחד היה בטוח שכעת הוא מקבל קידום למשרה בכירה לכן כולם עודדו עניין זה עד מאוד.

מא לח. ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו. מנין ידע פרעה שפתרון יוסף הוא מדויק, הרי עדיין לא התחילו שנות הרעב והשובע? וי"ל דהנה פרעה כשסיפר ליוסף את החלום הוא אמר לו (מא יז) בחלומי הנני עומד על שפת היאור. והאמת היא שפרעה היה על היאור עצמו ולא על שפת היאור וכנאמר בפסוק א: ופרעה חולם והנה עומד על היאור, ויוסף תיקן זאת לפרעה. ויש לזה רמז בתהילים פא ו עדות ביהוסף שמו, בצאתו על ארץ מצרים **שפת לא ידעתי אשמע.** היינו שפרעה השמיע **שפת** ויוסף ידע שלא עמד על שפת כי אם על היאור עצמו, וכאן נגלה לפרעה רוח קדשו של יוסף. מרגניתא דרב.

מא מה. ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח. אומר התרגום אדם שהדברים הנסתרים גלויים לו. **וממשיך הפסוק ויתן לו את אסנת.** יש להקשות מה הקשר בין זה שהדברים הנסתרים גלויים לו לזה שנתן לו את אסנת? וי"ל דמצינו בחז"ל שאסנת הייתה אילוניית והנה המקדש אילוניית כשלא ידע אז קידושיו טעות. וע"ז אומר הפסוק שכן ידע ולכן נתן לו אותה וידע שקידושיו קיימים. פרח לבנון.

מב כא. ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו וגו'. הרמב"ן הקשה למה הווידוי שלהם היה על צרת נפשו בהתחננו, ולא על גוף המכירה. ועוד מה אמר ראובן הלא אמרתי לכם אל תחטאו בילד, וקשה היכן ראובן אמר ד"ז הלא גם הוא ציווה להשליכו לבור מלא נחשים ועקרבים? וי"ל, אומר ה'כתב סופר', הנה אמרו חז"ל גדול המחטיאו יותר מההורגו, ולכך כשהחליטו

למכרו לגויים מיד התחנן אליהם יוסף שלא יעשו ד"ז כי עי"ז יתקללו דרכיו כשיהיה בין עכו"ם, והם לא שתו לתחנונו כי חשבו שרוצה לחמוק מהמכירה, אבל כעת שאחיהם נאסר לבין העכו"ם במצרים המלאה טומאה וזוהמה, הם הבינו שזה מידה כנגד מידה עדי"ז שהוא ביקש אז על קלקול נשמתו. וזה מה שאמרו אשמים אנחנו שראינו צרת נפשו והיינו נשמתו, וראובן אמר אל תחטאו בילד, והיינו לזורקו לבור מלא נחשים ובלבד שלא יחטא.

מב כד. ויקח מאיתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם. מה הטעם נטל רק את שמעון, ועו"ק שמבואר בפסוק יז שלקח את כולם למשמר ג' ימים ואח"כ שילח את כולם והשאיר את שמעון ומה טעם נהג כך ולא לקח את שמעון לבד בתחילה? וי"ל דהנה מבואר בפרשת וישב שיוסף הוציא דיבתם רעה בזה שאמר שהם מזלזלים בבני השפחות לקוראם עבדים. והנה מבואר בהוריות שבפדיון שבויים יש דין לשחרר לפי סדר זה: אביו, ת"ח, מלך, ואח"כ כהן, לוי, ישראל ועבד. וא"כ יוסף רצה לבדוק האם עדיין הם מזלזלים בבני השפחות מה עשה חיפש את אחד האחים שאין לו שום מעלה שיש בו דין קדימה, ואם יבקשו להחליפו בבני שפחות סימן שעדיין מזלזלים בהם להחשיבם כעבדים. והנה את ראובן הוא לא יכל לקחת כי לראובן יש דין כאבא כמבואר בשו"ע רמ כב שאדם חייב בכבוד אחיו הבכור כאבא. ואם יחליפו אותו זה לא אומר שמזלזלים בבני השפחות אלא מכבדים את ראובן, ואת לוי לא לקח כי אם יחליפו זה משום שכהונתו גרמה לו, ויששכר הוא ת"ח, וזבולון הוא מחזיק תורה שנפסק שדינו כת"ח, והאפשרות היחידה לבדוק האם יש לבני האמהות מעלה על בני השפחות הוא ע"י שמעון בלבד שאם יחליפו אותו בבני השפחות נמצא שהם עדיין מזלזלים בהם כעבד. והנה בתחילה הוא לקח את כולם כי רק עי"כ אפשר לפדות את שמעון כי לא מצינו שאם נופל מישהו לעבדות מביאים עבד מהשוק תחתיו אלא רק כשכולם בשבי יכולים לומר תחזיר אותו כן ואותו לא. גנא דפלפלי.

מב כח. הושב כספי וגם הנה באמתחתי ויצא ליבם וגו' לאמר מה זאת עשה אלוקים לנו. יש לבאר עניין זה כך: הנה הראשון שמצא את הכסף באמתחתו הוא לוי כמבואר ברש"י ויפתח האחד הוא לוי, ואז כשלו גילה ד"ז הוא מיד מקשר את זה למכירת יוסף שאמר בשעתו הנה בעל החלומות הלזה בא ומבואר בחז"ל (ילק"ש מט רמז קנח) שהיו אלו שמעון ולוי. כעת אומר לוי וגם הנה באמתחתי דהיינו ה'הנה' של מכירת יוסף גרם ל'הנה' כאן. וכשאחיו שמעו זאת אמרו מיד מה זאת עשה ה' לנו, זאת כנגד זאת מצאנו הכר נא הכתונת בנך היא אם לא. ליקוטי שלי"ה.

מב לז. ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך. וברש"י לא קיבל דבריו של ראובן, אמר בכור שוטה הוא זה וכו'. ותימא מה חשב ראובן, שיעקב יהרוג את בניו? וי"ל, אומר החת"ס ע"פ דרשת חז"ל ב"ב קיח: על הפסוק ויהושע וכלב חיו מן האנשים ההם שנטלו חלקם בארץ, וביאר שם המהרש"א שנחלת הארץ נקראת חיים ע"ש הכתוב אתהלך לפני ה' בארצות החיים, וא"כ מכלל הן אתה שומע לאו, שכשאין חלק בארץ זה נקרא מיתה, וזאת היתה כוונת ראובן את שני בני תמית היינו שתיטול מהם את חלקם בארץ, והיינו שיעקב יטול ממנו את חלק הבכורה, וראובן חשב שהוא נוטל חלק בכור, אמנם כבר נלקח ממנו חלק הבכורה בגלל מעשה בלהה, ולפיכך אמר בכור שוטה הוא, כי בכור שאינו נוטל ב' חלקים נקרא בכור שוטה (ב"ב קכו) ורצ"ל בין כך ובין כך אין לו חלק של בכור.

מג כח. עבדך. חז"ל מביאים בשביל ששמע יוסף מאחיו עשר פעמים שאמרו על אביהם - יעקב, עבדך ושתק נחסרו ליוסף עשר שנים מחייו, כי ביזוי האב ממעט חיים, ההיפך מכיבוד שכתוב ע"ז למען ירבו ימיכם. הגאון מקשה על החז"ל הנ"ל שהוא חיפש ומצא רק 5 פעמים שהם אמרו עבדך (א מג-כח. ב מד-כד. ג מד-כו. ד מד-ל. ה מד-לא). ותירץ הגאון הנה ב: מב-כג. כתוב והם לא ידעו, כי שמע יוסף כי המליץ בינותם, ולפי ששמע יוסף חמש פעמים עבדך מהם, ועוד חמש מהמליץ, היינו המתורגמן. יוצא ששמע עשר פעמים עבדך על יעקב.

מד ג. המה וחמוריהם. הטעם שהתורה הוצרכה להדגיש המה וחמוריהם. למאי נפק"מ החמורים? י"ל ע"פ הסיפור בגמ' תענית כג' שחמורו של רימ"י לא היה הולך

כשהיה עליו דבר שהוא לא שייך לו. ויוסף לא ידע אי שרי לצערם, לכן עשה מבחן. הוא שם אצלם את הגביע, ואז הוא יבחין אם החמור יילך אע"פ שיש אצלם גזל, סימן שמשמים מסכימים עמו.

מד ד. הם יצאו את העיר וגו' קום רדוף אחרי האנשים. ובחז"ל דייקו שהם רק יצאו אבל לא הרחיקו 2000 אמה (ילקוט שמעוני). וצריך להבין מה איכפת לן אם התרחקו אלפיים אמה או לא? מתרץ האמרי אמת שיוסף ידע שאם כבר עברו אלפיים אמה ממילא אמרו תפילת הדרך וכח התפילה הוא ענק מאוד והוא לא יוכל עליהם. עוי"ל ע"פ רש"י מב א שליעקב היה מספיק אוכל רק שלח את השבטים למצרים כדי שהשכנים לא יתנו בהם עין הרע. יוסף עצמו הסתפק בזה. והנה המעשה היה בשבת כמו שמבואר במדרש רבה צב ד על הפסוק וטבוח טבח והכן. לכן הוא שלח לבדוק אם הם עברו כבר אלפיים אמה סימן שהם ממהרים ומזדרזים לאביהם שלא יהיה ברעב והראייה היא כי הם מחללים שבת, ולכן אל תחזיר אותם. אבל אם הם עדיין בתוך התחום סימן שאביהם לא רעב ויש לו אוצרות, אז אני מרשה לעצמי להחזיר אותם כי אני לא מרעיב את האבא.

מד ח. הן כסף אשר מצאנו החזרנו וכו' ואיך נגנוב מביתך כסף. ולכאוי יש להקשות אולי כסף לא חסר להם, אבל הגביע אשר נחש ינחש בו הם יגנבו ומה הק"ו שהם עשו? וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ, הנה דרשו בגמ' ב"ק קיג: אבידת אחיך, לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר לכנעני. חד אמר שאין מחוייב להחזיר, וח"א שאסור להחזיר לו. וזה תלוי בדין גזל עכו"ם, שאם גזל עכו"ם שרי, אז פשיטא שאבדתו מותרת, וא"כ הפסוק בא לומר שיש איסור להחזיר, ואם גזל עכו"ם אסור אז הצריכה התורה לחדש שלי"צ להחזיר, אבל מותר להחזיר גזל עכו"ם. וזה מה שאמרו ליוסף, הנה החזרנו את האבידה סימן שאנחנו סוברים שגזל עכו"ם אסור, וא"כ איך נגזול אותך?

מד יב ויחפש בגדול החל ובקטן כילה. בגמ' בפסחים ז: למדו דין בדיקה לאור הנר, מציאה מחיפוש, שבפסח נאמר לא ימצא, ובחיפוש נאמר ויחפש בגדול החל, ושיחפוש שצריך נר לומדים ממאי דכתיב אחפש את ירושלים בנרות. ומקשים כולם מדוע לא מביאים את הפסוק בפרשת ויצא במעשה לבן ויחפש ולא מצא ורואים כבר משם שחיפוש קשור למציאה? וי"ל, אומר השען מקראקא, שבפסח אדם שניקה את כל הבית מה יעשה איך יבדוק, הרי ביתו נקי? אומר לנו הרמ"א, אשתו תחביא 10 פרורים. ואם אין לו אישה, הוא עצמו יחביא. וקשה וכי זה נקרא לחפש הרי הוא עצמו החביא. וי"ל שאת זה רואים אצל יוסף שאע"פ שאותו אחד שהחביא את הגביע הוא זה שחיפש, הפסוק קורא לזה חיפוש ויחפש בגדול החל, לכן הגמ' מביאה ראייה מיוסף ולא מלבן שכתוב קודם.

מד יז. האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד. יש להקשות הרי יוסף ידע שהכל נעשה כאן בערמה ואיך אמר האיש אשר הגביע בידו יהיה לי עבד הלא בוודאי לא כן היתה כוונתו? ותירץ בעל השבט מוסר שמצינו שבן המשמש את אביו הוא בבחינת עבד (רמב"ם ממרים ו ג) והנה מי שרדף אחרי האחים ותפס מהם את הגביע הוא מנשה וכעת כשעמד מנשה לפני אביו אמר יוסף מי שהגביע בידו יהיה לי עבד. ובאמת מנשה הגביע היה בידו.

וארטים על חנוכה

ב"ק סוף פרק הכונס. הניח חנווני נרו מבחוץ חייב, ורבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור. ידועה הקושיא מדוע רבי לא הזכיר במשניות כלל וכלל את דיני חנוכה אלא רק כאן ברמז? וי"ל בזה דהנה מצינו בשבת נו. רבי דאתי מדוד מהפך ודרש בזכותיה. והנה מלכות בית חשמונאי לקחו את המלכות מבית דוד ורבי שבא מבית דוד הקפיד בזה כמבואר בסוף הוריות שרבי הקפיד על המזלזלים בכבוד אבותיו, וא"כ אפשר שלכן לא הזכיר את מעשה הנס, אך וודאי שלא חלק על מצווה זו לכן הזכירה ברמז. שו"ת בית נפתלי סימן כח.

שבת כא: אמר רב כהנא. נר חנוכה שהדליקה למעלה מעשרים אמה פסולה. ואמר רב כהנא מאי דכתיב והבור ריק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים? ומה ת"ל אין בו מים אבל נחשים ועקרבים יש בו. ורבים נתקשו מה

הקשר בין שתי המימרות? עו"ק דהנה ראובן ביקש להציל את יוסף בהשלכתו אל הבור למען הציל אותו מידם. ולפי רבי כהנא הוא זרק אותו לנחשים ועקרבים וא"כ זה לא נקרא הצלה, ובפרט לפי מה שכתוב ביבמות קכא. שהנופל לבור של נחשים ועקרבים מתירים את אשתו להינשא? ויש ליישב כל זה ע"פ מה דאיתא בתמיד כח: ובמפרש שם ד"ה צבר הגחלים. דלא מיקרי השלכה פחות מעשרים אמות. לפי"ז אומר רבי מאיר שפירא מלובלין, הנה אצל יוסף כתוב וישליכוהו הבור, ואם כתוב השלכה זה בהכרח יותר מעשרים אמות כמבואר בתמיד. והנה למעלה מעשרים אמה אין העין שולטת, כך אומר רב כהנא לגבי נר חנוכה, ולכך ראובן לא ידע שיש שם נחשים ועקרבים, לכן רצה שישליכוהו להצלתו (וי"ל שהשליכו ע"י חבל בכדי שימות מרעב וזה גרמא, ועוד שראובן יוכל להצילו אח"כ). וזה הטעם לסמיכות שתי המימרות של רב כהנא.

שבת כא: כבתה אין זקוק לה. הקשה האבני נזר הא מכיוון שיש דין חצי שעה מדוע כבתה אין זקוק לה, שידליק לפרסום הנס שזה מטרת ההדלקה? ותירץ הנה מצינו שמזבח מפקיע טומאה, והיינו דבר טמא שעלה על המזבח נטהר. זבחים מג: ממילא מקשה האבני נזר מה הבעיה שלא נשאר לחשמונאים שמן טהור, שיקחו שמן טמא וישימו במנורה וממילא זה יטהר? וי"ל שאמנם זה נכון שזה טהור, אבל להשים לכתחילה אסור, וכל הבעיה היא רגע ההנחה במנורה. וא"כ הנס שהיה לחשמונאים הוא רק לצורך הרגע הראשון שמניח על המנורה. ולכך כבתה אין זקוק לה, כי רגע ההדלקה זה עיקר הזכר לנס, אבל אח"כ זה כבר לא זכר לנס כי מה שקרה אח"כ לא הוצרך לנס.

שבת כא: אמר רב פתילות ושמונים שאין מדליקים בהם בשבת מדליקים בחנוכה, א"ר ירמיה מ"ט דרב, קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה. אמרוה רבנן קמיה דאביי משמיה דרבי ירמיה ולא קיבלה, כי אתא רבין אמרוה רבנן קמיה דאביי משמיה דרבי יוחנן וקיבלה. יש להקשות מדוע כשאמרו לאביי משום רבי ירמיה הוא לא קיבל, ורק כשאמרו בשם רבי יוחנן הוא קיבל? אומר רבי יצחק ירוחם דיסקין הנה הכלל במצווה שעל האדם לעשות את המצווה בידים ולא שתיעשה מאליה. וא"כ המחלוקת אם 'כבתה זקוק לה' או לא תלויה היא במחלוקת האם 'אשו משום חציו' או 'אשו משום ממונו' ולשיטה ד'אשו משום ממונו' רק תחילת ההדלקה הוא מצוה, ולאחמ"כ אין כאן מצוה כי זה נעשה ממילא, ולכך ברור שכבתה אין זקוק לה. אבל לשיטה ד'אשו משום חציו' א"כ כל הזמן זה נחשב כפעולה שלו בידים ולכך כבתה יהיה זקוק לה. לפי"ז כאן סבר אביי שהיה צריך להיות כבתה זקוק לה, כי ההלכה היא כרבי יוחנן שאשו משום חציו. לכך כששמע מרבי ירמיה לא קיבל כי אין הלכה כן. אבל כששמע מרבי יוחנן דהוא מרא דשמעתתיה של אשו משום חציו וגם הוא ס"ל כבתה אין זקוק לה אז הוא קיבל.

שם. תרוץ נוסף מובא בבית יצחק: שאביי בתחילה לא רצה לקבל את התרוץ הזה, משום שחשש שישתמש לאורה לאחר שיעבור זמן הדלקה, והיינו חצי שעה, ואז מותר להשתמש לאורה ויש חשש שמא יטה. אך לאחר שהוא שמע זאת בשם רבי יוחנן הסובר שעצי סוכה אסור להסיקם ביום שמיני שאחרי הסוכות, משום שהוא מוקצה מחמת היום שעבר משום שהיה ראוי למצוותו. (כן מבואר בתוס' בביצה ל: ד"ה עד) א"כ גם כאן הנר הוא מוקצה ואסור להשתמש בשמן שנשאר לאורה וא"כ אין כאן בעיה שמא יטה.

שבת כא: אמר רבי יהודה חנוני שהדליק נר חנוכה בחוץ והזיק פטור החנוני ולחכמים חייב. והקשה החת"ס מדוע נחלקו רק בחנוני ולא בבעה"ב? וי"ל שנחלקו בדין מצווה מן המובחר, האם זה נקרא עושה ברשות מצווה או לא. והנה כשבעה"ב מדליק בחוץ לכו"ע פטור כי זה מקומו ועושה ברשות מצווה. משא"כ חנוני שכולם נכנסים לחנותו הוא יכול היה להדליק בפנים, כי יש פרסומי ניסא גם בפנים, ומה שמדליק בחוץ הוא להידור מצווה, ובהידור מצווה נחלקו ר"י ורבנן אי הוי ברשות מצווה. אבל בעה"ב שעיקר מקומו בחוץ פטור לכו"ע.

שבת כג. אמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס. ומעין זה אמרו על מקרא מגילה וד' כוסות, שנשים חייבות משום שהיו באותו הנס. והקשה ע"כ החוות יאיר מדוע צריך לטעם הזה, הא בלא"ה יש כאן הוראה של רבן בגי' דברים האלו, ויש לאו דלא תסור כמבואר שם בגמ' ונשים צריכות להיות חייבות בדבר משום שיש בו לאו של לא תסור, ותירץ ע"כ האדר"ת הנה בעל ג' השמועות האלו שנשים חייבות בגי' דברים האלו משום שהיו באותו הנס הוא רבי יהושע בן לוי, והרי שיטתו בסוכה מו. שאין מברכים כל שבעה על לולב מפני שהוא דרבנן, חזינן דס"ל דאין לאו דלא תסור בדרבנן, ולכך הוצרך להגיע לטעם שאף הן היו באותו הנס. **ולפי"ז יובן** מה ששואלים על הרמב"ם למה בשום מקום לא הזכיר הטעם של אף הן היו באותו הנס, כי מאחר שהרמב"ם סובר שיש לא תסור במצוה דרבנן, שוב אין לנו צורך בסברת 'אף הם היו באותו הנס'.

ירושלמי חגיגה ב ב. כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל. הטעם שכתבו על קרן השור י"ל דהנה מצינו בנזקי שור, בשן ורגל לא נשתנה דין עכו"ם מישראל. ורק בקרן שנאמר שור רעהו חילקה התורה בין עכו"ם לישראל. (ועוד שמצינו בב"ק לח. שמלכות רומי בקשה לעקור את התורה משום הדין הזה שאם שור רעהו אמר רחמנא אז למה שור של כנעני שנגח חייב.) לכן בקשו היוונים שיכתבו על קרן השור שבוזה ניכר ההבדל בין ישראל לעכו"ם, ושם יהיה כתוב שאין חלק באלוקי ישראל וממילא דינם שווה. בני יששכר.

על הניסים: ולהעבירם מחוקי רצונך. הנה היוונים גזרו גי' גזירות על ישראל. שבת מילה וחודש. ובשלושת המצוות האלו מצינו שנקראו חק. לגבי חודש נאמר כי חוק הוא לישראל. (תהילים פא) ולגבי שבת חק ומשפט (שמות טו). ולגבי מילה ג"כ נאמר חוק (ע"פ הזוהר בשמות שם). טל השמים.

על הניסים: טמאים ביד טהורים. הקשה ע"כ הרב אלישיב מה הרבותא בזה שנמסרו טמאים ביד טהורים? וי"ל ע"פ המבואר במעילה יז. שיש מעלה שנס נעשה ע"י כשר ולא ע"י שד וכדו'.

על הניסים: מסיים וקבעו שמונת ימי החנוכה אלו וגו'. מה הטעם בחנוכה מסיימים בלשון וקבעו שמונת ימי וכו'. ואילו בפורים מסיימים ותלו אותו ואת בניו על העץ. הרי היה אפשר גם בפורים לסיים וקבעו ימים אלו להודות, וכן להיפך, בחנוכה אפשר היה לסיים והשמידו את כל היוונים, כבפורים. תירץ ע"כ רבי שלמה זלמן אוירבך דבין בחנוכה ובין בפורים מזכירים בסיום על הניסים את מטרת הגזירה. ולכן, בחנוכה שהמטרה היתה להשכיחם תורתך, אז מסיימים שלא רק שלא השכיחו אלא עוד חכמים תיקנו הלכות חדשות והיינו וקבעו שמונת וכו'. אבל בפורים שמטרת המן היתה להשמיד, אז הנס שבסוף הוא נשמד.

הטעם שבי'על הניסים' לא מזכירים נס פך השמן רבי חיים קניבסקי מקשה הרי כל החנוכה זה זכר לנס פך השמן ומה הטעם שלא מזכירים נס פך השמן בעל הניסים? י"ל, אומר הגר"ח, הנה המשני"ב ריח' אומר שהעובר במקום שנעשה לאביו נס אומר ברוך שעשה לאביו נס במקום הזה, וזה רק אם נולד אחרי הנס, אבל אם נולד לפני הנס אינו יכול לברך. והטעם הוא, משום שאינו יכול להודות על דבר שלא נהיה לו מזה שום רווח. ורק אם נולד אחרי, אז אם אביו היה מת הוא לא היה נולד. וממילא אומר רבי חיים, שמנס פך השמן אין לנו שום רווח לכך א"א להודות ע"כ.

בפיוט יוונים נקבצו עלי וכו' ומנותר קנקנים. בביאור המילה 'ומנותר' י"ל ע"פ תוס שבת כא: שהקשה מנלן שהשמן לא נטמא, אולי הסיטו את פך השמן ושמן נטמא בהיסט? ומתיר התוס' שהפך נמצא קבור בתוך הקרקע, ולכך לא חישבן שהנכרי הסיט את פך השמן. ולפי"ז מובן מה זה ומנותר קנקנים, שהכוונה שהקנקן נותר במקום שלו והוא לא הוזז משם. ולפי"ז יובן ג"כ מה הוצרכו שמן טהור שלא נגעו בו יוונים, הרי משקין של בית המקדש לא נטמאים בהיסט א"כ יצאו מחוץ למקדש, ואילו לא היה טמון בתוך הקרקע היה חשש שמא יצא מהמקדש על ידם וחזר שוב ואז זה טמא, וכאן ידעו שזה לא יצא מהמקדש כי זה היה טמון באדמה ובוודאי לא יצא ונכנס וא"כ זה וודאי טהור. הרא"ש טויבש שבת כא.

חקירות ונידונים קצרים מענייני חנוכה דברים משנים קדמוניות וכן כמה חקירות חדשות

מי שגר ברחוב האם חייב בנר חנוכה על ספסל וכדו'? בפשטות פטור כי מצינו ברכת הרואה ואת"ל שמחוסר בית חייב כיצד שייך ברכת הרואה הרי מברך לעצמו וכן נראה דעת תוס' סוכה מו עיי"ש. אבל לדעת הגר"א נראה שחייב דכתב הגר"א תרע"א ז. שהמדליק בביה"כ חוזר ומדליק בביתו מפני החשד. ואת"ל שבלי בית פטורים אז סיבת חיובו כי עדיין לא יצא יד"ח ובביה"כ"נ זה סתם מנהג, וכן דעת רבים מגדולי ישראל וכך הורה הרב שטינמן לרבי אברהם גנחובסקי בשהותו בשדה התעופה קנדי בעת זמן הדלקה. וטעם ברכת הרואה הוא משום שאין לו שמן ונר, אמנם דעת האגרות משה יו"ד ג יד. מנחת שלמה ב נא. חוט שני חנוכה שה שללא בית פטורים. ועוד דנו בזה הרבה קדמונים. עיין בחכם צבי בסה"ס סי"ג. פנ"י שבת כא: באה"ל תרעה ד"ה אשה מדלקת. וכן בשפת אמת שם.

האם מותר להשכיר בית לחילוני כשידוע שלא ידליק נר חנוכה. הנה מצינו בפוסקים (קובץ תשובות לגריש"א א כז) שאסור להשכיר בית למי שלא קובע מזוזה כי עובר על לפני עור שלולי הבית לא חייב במזוזה. וכשמשכיר לו מכשילו במניעת מזוזה. לפי"ז יש לדון בבית שהמזוזה כשירה האם מותר להשכירה אם השוכר חילוני, כי יש לו לפני עור כשמכשילו בביטול נר חנוכה על הצד שהחיוב הוא על הבית, ויעויין בתוס' בחולין ד. ותוס' גיטין י. שיש לפני עור בביטול עשה. ויש מהפוסקים שכתבו שאין לפני עור בביטול עשה רק בלאו (זכר יצחק סה ב) ויעויין בשערי חיים גיטין דף ל.

כבתה אין זקוק לה. מה הדין כיבה בכוונה. נפק"מ מי שיש לו רק נר אחד והיום כבר היום השני או השלישי למ"ד שלא צריך שכל הנרות ידלקו יחדיו אז יש לו עצה ידליק ויכבה ידליק ויכבה עד שידליק כמספר הימים שצריך וקיים הידור מצווה. רבי חיים קניבסקי בטעמא דקרא פרשת וישב הוכיח שמועיל במכבה בכוונה יעוי"ש. אך הרב שטינמן הביא ראיה מזה שנה שבת קודם לנר חנוכה ולא אמרינן שידליק נר חנוכה ויכבה וידליק נר שבת סימן דל"מ. ויש לדחות דזמנה של נר חנוכה הוא בליל שבת ומצינו בהלכה שכבתה זקוק לה.

ידועה החקירה של הרב מפוניבז' הנה נפסק שאם יש לו נר אחד בער"ש לנר חנוכה או לנר שבת, דינא הוא דנר שבת עדיף משום שלום בית. והנה נפסק בשו"ע תרע"א שעל נר חנוכה מוכר את כסותו, ולנר שבת לא מוכר את כסותו, והנה אם הגיע שבת ואין בידו כסף, אם ימכור כסותו לנר חנוכה ייצא שלבסוף לא יצטרך להדליק נר חנוכה כי שבת עדיף, א"כ מה יעשה ימכור או לא ימכור. וביאור הספק כיוון שלבסוף הוא יצטרך להדליק את הנר בתור נר שבת א"כ הרי עבור נר שבת אין לו למכור כסותו. וי"ל שהשבת הוא נקרא כאילו אריה שיושב ע"ז, ומיד יקח את זה, וממילא פשיטא שלא ימכור.

בטעם שאסור להשתמש לאורה של המנורה: כתבו הראשונים דהטעם שאסור להשתמש לאורה כי דינה כמנורה שאין משתמשים בה כלל, והקשה ע"כ האמרי אמת לשיטה שקול מראה וריח אין בו משום מעילה א"כ למה אסור להשתמש לאורה? ותירץ שכיוון שנרות חנוכה דלקו בנס ואז היה אסור להנות מהם כי אין נהנים ממעשה ניסים לכך תיקנו כן מכאן ולהבא שלא יהנה מהם. (ועיין בעניין זה ברמב"ן ובר"ן שבת כב. ובתוס' סוכה נג. על הא דאשה בודקת לאור המנורה. ובט"ז ומג"א תרע"ג דנחלקו אי האיסור הוא ביזוי מצווה או הנאה מהקדש. ובשער המלך הלכות יו"ט ה. ובערוך לנר ושפ"א סוכה נג. ובחכמת שלמה תרע"ג. ובאמרי אמת ליקוטים לשבת כא: ובנפש יונתן מקץ חנוכה יז.)

הנה נר אחד הוא חובה בכל יום, ושאר הנרות הם הידור. יש לחקור האם הדלקת שאר הנרות הוי מצווה נפרדת או מצווה אחת גדולה. נפק"מ כשלא ברך על הנר הראשון האם יכול לברך על ההידור כי זה מצווה נפרדת, או כיוון שכבר קיים את המצווה לא מברך, או אם כבה אחרי הנר הראשון האם זקוק להדליק עוד פעם או שכיוון שכבר גמר להדליק יש את הדין כבתה אין זקוק לה. דנו בזה שו"ת רע"א תנינא יג. פלוגת המשנ"ב תרע"א א והאו"ש חנוכה ד יב. אם חייב למכור כסותו

בשביל הנרות הנוספים. תשובת הרמב"ם רכב. פלוגתת השו"ע והרמ"א תרעד א האם מותר להדליק נר הידור מנר קמא. שפת אמת שבת כא. סוד"ה ת"ר. כת"ס אוח קלה. בית הלוי ב מז א. מקראי קודש ח"ג ס"ל. שו"ת גליה מסכתא או"ח ו.

הכין נרות שעווה להדליק, ופתאום נזדמן לו שמן זית המהודר יותר האם עדיף הידור, או אין מעבירין על המצווה עדיף. עיין בשערי תשובה תרעג א. חכם צבי סימן מה. גמ' מנחות סד. בדינא דשחט כחושה והגיע שמינה ישחוט השמינה אף בשבת ואף שע"ז הוא מעביר על החטאת הראשונה. מנחת אריאל מנחות עמוד תקיט. שואל ומשיב תנינא ג צד. שדה חמד חליצה סא ה. חלקת יואב או"ח לא.

מה הטעם שלנר חנוכה צריך למכור כסותו בשונה מכל המצוות שמותר להוציא רק עד חומש מנכסיו. בית הלוי עה"ת ענייני חנוכה. חידושי הרי"ם שבת כא. קובץ בית אהרן וישראל קטז עמוד לח. אבני"ז או"ח תקא ג. חלקת יואב דיני אונס ענף ז. מהר"ם שיק או"ח שלא.

אם ביום ג יש לו רק ב נרות האם ידליק רק אחד כי אין לו שלוש. או עכ"פ ידליק שנים כי יש לו שנים. פלוגתא מפורסמת של המשנ"ב תרעא ה אבי עזרי חנוכה. וע"ע בריטב"א ור"ן שבת כא. וברע"א שו"ת תנינא קכה. הג' הגר"א תרעא ב. ובבית הלוי עה"ת חנוכה ד"ה בגמ' ח"א. ובכתב סופר או"ח קלה.

מעשה שהיה בנר רביעי של חנוכה בישיבת לוצרן בשו"ץ. שני בחורים העמידו את החנוכיה שלהם זה לצד זה. אחד הכין תשע כוסיות עם השמש, ואחד הכין רק ארבע. מסיבה בלתי צפויה שתי החנוכיות נפלו, חלק מהכוסיות נשברו והשאר נשאר שלמים, נשאלת השאלה האם אומרים כל דפריש מרובה פריש ובעל התשע נוטל כל השלמים, או שחולקים ביניהם לפי חשבון יחסי. שאלה כעין זאת נמצאת ברמ"א חושן משפט רצב י. ובש"ך שם ס"ק כח. חלק מהדברים מרבי יעקב אריאל, ורבי דוד פישוף.

מאמרים מוסריים ומחזקים על פרשת השבוע וענייני דיומא בשילוב סיפורים

פרשת וישב - להתעניין בשלום אחרים

מובא בפרשה שיוסף ראה את שר המשקים ושר האופים שהם זועפים, ושאל אותם מדוע פניכם רעים היום, יש ללמוד מכאן הנהגה טובה להתייחס לחבר כשפוגש אותו ולהתעניין בשלומו ולא להתעלם ממנו, ובפרט כשרואה שפניו רעים לשאול אותו במה יוכל לעזור לו.

בעלון ועד ליל שבת לרבי בונים שרייבר פרשת וישלח על דברי המשנה באבות הוי מקדים שלום לכל אדם, ועל הא דאיתא בברכות ו: אמר רבי חלבו אמר רב הונא כל שידוע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום, שנאמר בקש שלום ורדפהו, ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן וכו', שכאשר האדם מקבל שלום מחברו ולא משיב לו הרי זה מביע התעלמות מוחלטת מעצם קיומו של האדם שמולו, כאילו הוא לא ראוי ליחס ואין סיבה עבורו להחזיר לו באותה מידה שהוא מדד לו. במקרה כזה, הרי הוא כביכול הופך את חברו לאדם שאין לו שום משמעות כלפיו, עד שהוא לא זכאי אפילו להחזר של 'שלום'. על כך אומרת הגמ' שאין כינוי אחר לאדם שכזה מלבד 'גזלן', כי אכן את נפשו הוא חייב לו. בעצם שתיקתו וחוסר התייחסותו הרי הוא גזל מחבירו את עצם קיומו. הדבר הראשון שאדם צריך לעשות הוא פשוט לפתוח את העיניים ולראות שיש עוד אנשים סביבו. בדיוק כמו שהוא מצפה לכל הארת פנים ומילים טובות, כך אותם שליחו צמאים לאותה הנהגה, ואם הוא מתעלם מהם במכוון ולא נותן להם את מה שהוא עצמו רוצה יש כאן כעין 'גזלנות', למה אתה לוקח מהם את מה שאתה רוצה לעצמך? האם אתה הוא היחיד שמגיע לו, ואין לך צורך ליתן משלך? וכאמור, אין הדברים אמורים במקום שאין מכירים, אלא דוקא בנוגע לאותם אלו שסובבים את האדם כל היום כולו, ומגיע להם בצדק שהיחס אליהם יהיה בצורה

שווה. יש את החברים, יש את השכנים, יש את המכרים, ויש אפילו את המשפחה והאחים, שגם הם ראויים להתייחסות. להלן סיפורים והנהגות מגדולי ישראל שנהגו בענין זה.

הרב ראובן אלבז בשיחותיו על פרשת השבוע מביא כיצד הגיע יוסף לאותה משרה רמה, עד שהפך להיות השליט על כל ארץ מצרים. כי יוסף ביושבו בבית הסוהר התייחס בחביבות ובנועם לכל אלו שישבו אתו שם. מן הסתם, מדי בוקר כאשר היה פוגש את שר המשקים ושר האופים היה מחייך אליהם ודורש בשלומם, והם היו משיבים לו בחזרה. והנה, באותו בוקר כאשר פגש אותם יוסף ודרש בשלומם, הם לא ענו לו כמו בכל יום. פניהם היו עצובות, וכיוון שחשו כי הוא מתעניין בשלומם מעומק הלב פתחו את לבם וסיפרו לו על החלום המוזר שכל אחד מהם חלם. נמצא, כי כל הצלתו של יוסף ועלייתו לגדולה, שהתגלגלה לבסוף דרך שר המשקים, יסודה היה נעוץ באותה הנהגה של חיוך והסברת פנים לכל אחד ואחד. יוסף הצדיק לא היה מסוגל לראות בן־אדם עצוב עם פנים רעות. זה מנהיג אמיתי. מי שרוצה להטיב עם כל בן־אנוש, יהיה זה בן ברית או שאינו בן ברית. **מספר הרב אלבז**. היה אחד שעבד בנגרות. אותו נגר הוזמן לביתו של רבי עובדיה יוסף להרכיב ספרייה חדשה. הוא עבד שעות ארוכות ולקראת ערב עצר מעט לנוח. להפתעתו ראה את הרב עובדיה נכנס לחדר ובידו מדף של ספרייה הנמצא מחוץ לבית. קם הנגר ושאל אותו: רבינו, מה כבודו עושה? אני כבר אכניס את המדפים. השיב לו הרב: עבדת קשה יום שלם, ורצוני לעזור לך במעט להכניס את המדפים שעוד נותרו בחוץ.

לפני מספר שנים בימי החנוכה היתה התכנסות במוסקבה, בה השתתף נשיא רוסיה, ולדימיר פוטין, עם הרבנים היהודים שם. במהלך האירוע קם הנשיא הרוסי ונשא דברים מרגשים, וכך אמר: שמעו נא יהודים, מעשה שהיה כאן ברוסיה. בשכונה אחת התגוררה משפחה ענייה מרודה ולה ילד קטן. הילד הזה היה אומלל, כי הוריו עבדו קשה לפרנסתם מבוקר עד לילה והיו משאירים אותו לבד בבית, לעתים אפילו בלי להותיר לו אוכל. בשכנותם גרה משפחה יהודייה, וכאשר הם ראו את הילד הקטן בבית שאלוהו האם יש לו מה לאכול. כשהשיב בשלילה הם דאגו לו לאוכל כל יום, ובשבתות וחגים אף הזמינו אותו לסעוד על שולחנם. כך במשך תקופה ארוכה הם אימצו את הילד הגוי הזה ודאגו לכל מחסור. כאשר סיים פוטין את סיפורו המרגש הוסיף ואמר: הילד הזה שעליו סיפרתי לכם, הוא אני עצמי! אינני יכול לשכוח כיצד אותה משפחה יהודייה דאגה לי. עד היום אני עוד זוכר את ברכת נטילת ידיים, ברכת 'המוציא' וברכת המזון, שהיו מברכים שם בבית.!" והנה, אותו ילד עני הוא כיום נשיא המדינה הגדולה הזאת, ויחסו ליהודים שבתוכה היה יחס אוהד, כמעט חסר תקדים בכל מדינות אירופה. הכל בזכות אותה משפחה שדאגה למחסורו של ילד נכרי אומלל.

בראשיתה של ישיבת פוניבז', הביא הרב מפוניבז' אל הישיבה כמה אנשים גלמודים שניצלו מגיא ההריגה בשואה האיומה, ונתן להם חדרים בפנימיה לישון בהם. הישיבה היתה להם לבית גשמי ורוחני, ואת כל מחסורם מצאו בתוך הישיבה. רבי בן ציון פלמן, יחד עם התמדתו הגדולה בתורה, דבק במידת החסד והיה תמיד מתייחס לאותם גלמודים במאור פנים מיוחד, והשכיל לתת לכל אחד מהם את היחס המיוחד לפי טבעו וענינו. כל אחד שמע ממנו מילה טובה שעודדה את רוחו, ונתנה לו את הכח להמשיך ולא להישבר מהמצב בו הוא שרוי. אחד מאותם גלמודים היה הרב ישראל מאיר בויארסקי ז"ל, שמוצאו היה מברנוביץ, וכאשר עלה בודד וגלמוד לארץ, הגיע הרבה גם לבית אביו של רבינו רבי שמואל פלמן רב ביהכני"ס היכל מאיר בתל אביב, שהכירו עוד מימי שבתו בברנוביץ. רבינו רבינו שכבר הכירו מבית הוריו, כאשר הגיע לישיבה המשיך בדרך שקיבל בבית הוריו, קירבו והאיר לו פנים, ומצא תמיד איזה סיפור מענין או אימרה טובה כדי לומר לו ולשמח את רוחו. בהמשך השנים, לאחר נישואיו של רבינו רבי ישראל מאיר מרבה לבקר גם בביתו, וגם שם מצא בית פתוח ומלא, וגדוש בחסד ובהטבה לבריותיו של מקום. פעם אחת דיבר רבי ישראל מאיר בויארסקי עם אחד ממכריו מהישיבה וכה אמר: "אתה לא יודע מי זה רבי בן ציון פלמן אבל אני כן יודע מיהו, בא ואספר לך סיפור שתבין במי מדובר. וזה סיפורו: בכל שבת

לאחר תפילת מוסף בישיבה היה רבי'צ בא לחדרו של ריי"מ בישיבה ומברכו בברכת גוט שבת, מתעניין מעט בשלומי, וממשיך אל שאר החדרים של הגלמודים שהיו בישיבה. שבועיים לפני פורים כאשר הגיע רבי'צ כדרכו בשבת אל ריי"מ, שאלו כמסיח לפי תומו האם הוא יודע מהם הממתקים המוצלחים ביותר, כיון שרוצה לקנות לבנו ממתק איכותי. השיב לו ריי"מ שהוא לא מבין גדול בממתקים, ויתכן שיש כאלו שמכירים את השוק הזה יותר טוב ממנו, אבל לדעתו הוופלים של חברת 'מן' בטעם לימון מאוד טעימים ומשובחים, וגם סוכריות בטעם פירות של חברה מסויימת. רבי'צ הודה לו על דבריו והמשיך בדרכו. כעבור שבועיים, בפורים השכם בבוקר מיד לאחר התפילה וקריאת המגילה, בא הגרב"צ אל ריי"מ להביא לו משלוח מנות, ובו הוופלים והסוכריות שאמר לו לפני שבועיים שהם טעימים ועוד כמה דברי מתיקה משובחים. כאשר ריי"מ פתח את משלוח המנות וראה את הדברים הללו, הבין מיד למפרע מה היתה כוונת שאלתו לפני כשבועיים אלא שכדי לאמת את השערתו הלך לשאר הגלמודים שגרו בישיבה, ושאל אותם איזה משלוח מנות הביא להם רבי'צ, וראה שכל אחד קיבל דברים אחרים, לא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהם שכל אחד קיבל את הדברים הערבים עליו במיוחד. כשראה כך שאל אותם: האם לפני שבועיים שאל אתכם ר' בן ציון מהו הממתק הכי טעים? וכאשר כל אחד השיב בחיוב, והתבונן במשלוח מנות שקיבל, הבין מה היתה מטרת השאלה. סיים ריי"מ את סיפורו ואמר לעמיתו לשיחה: "אתה רואה מיהו ר' בן ציון? בשקט ובהצנע נתן לכל אחד את הדברים הערבים עליו, ואילולי אני תפסתי את זה, אף אחד בעולם לא היה יודע מכך.

בספר 'המגביהי לשבת', ועדים רבי ישראל מאיר המניק משגיח ישיבת 'יד אהרן', מופיע אודות המעשה המפורסם על אדם שקיבל מחתן הזמנה לחתונה, ומאחר ולא הכיר את החתן כלל, הלך לפגוש אותו ולברר באופן בלתי אמצעי מדוע זכה להזמנה ממנו. כאשר שאל על כך את החתן, ענה לו זה בהתרגשות: "אתה עוד שואל? הרי אתה הצלת אותי. הייתי בתחילת דרכי בישיבה, סיפר, וכיון שלא מצאתי את מקומי ואיש לא התייחס אלי, החלטתי באחד הימים שלאחר תפילת מנחה אני ניגש לראשי הישיבה ומודיע להם שאני עוזב את הישיבה. לאחר התפילה, עשיתי את דרכי לכיוון ה'מזרח', ואני מרגיש שמישהו נוגע בצווארון שלי. התברר שהצווארון שלי היה הפוך, ואתה שמת לב לזה וסידרת לי אותו. כל כך התרגשתי שיש מישהו שאכפת לו ממני, עד שהחלטתי לדחות את העזיבה, ולאחר זמן נרגעתי ונשארתי בישיבה והצלחתי בה מאד, ולכן הזמנתי אותך לחתונה שלי!" המעשה הזה מסופר למעליותא, אומר הרב המניק, אבל לדעתי הוא מבטא גריעותא שבגריעותא, המסר שמביאים מהסיפור הזה הוא, שאי אפשר לזלזל במעשה הקטן ביותר, כי אף פעם אי אפשר לדעת מה הוא יכול לפעול ועד כמה הוא חשוב. אך אני אומר על כך, מבהיר הרב המניק, ה' ירחם! תצילנה אוזניים משמוע! היתכן שיהיה מצב בישיבה שבחור זועק נואשות ליחס כלשהו, עד שהוא נאלץ להסתפק בפירורו של יחס וסידור של צווארון מציל אותו? היכן היחס המינימלי של בוקר טוב? לאן נעלמה השאלה הפשוטה מה נשמע? מדוע איש לא שאל אותו איך אתה לומד? במה אפשר לעזור לך?! זה לא קיים! היחס היחיד שאותו הוא מקבל הוא היפוך הצווארון! עוד מספר הרב המניק שרבי שלמה וולבא היה מספר בהתרגשות, שכאשר למד בישיבת מיר בפולין, עבר לפני התיבה בתפילות מוסף של הימים הנוראים אחד מבוגרי הישיבה שכיהן כראש ישיבה והיה אדם גדול מאד, וכאשר היה ניגש לעמוד פניו להטו והאדימו כאש מאימת הדין! באחת השנים חלה חבר החדר של הרב וולבא ביום כיפור. והנה כאשר הגיע זמן תפילת מוסף, ניגש אליו החזן בדרכו אל העמוד כשכולו רטט וזיע, ושאלו לשלום חבר החדר. הרב וולבא השיב שמאז שהלך לתפילת שחרית עדיין לא ראה אותו, ובדעתו ללכת לבקרו לאחר תפילת מוסף, חבר החדר שלך חולה, ואתה עסוק בתפילה? התפלא החזן. גש מיד עכשיו לראות את שלומי! הוא שמע בקולו של החזן והלך לחדר, ושם גילה שהכול כמהפכה אחת גדולה: בחירי הישיבה רבי שמואל חרקובר ורבי לייב מאלין זצ"ל היו שם, רבי לייב מדד לו חום, ולאחר מכן הם דנו ביניהם האם לתת לו שתיה בשיעורים או לא. וכל זה לפני תפילת מוסף של יום כיפור! כך נראית אכפתיות ותשומת לב אמיתית! אווירת ה'ואהבת לרעך כמוך' לא צמחה בישיבת מיר סתם כך, מהאוויר, המשגיח רבי

ירוחם חינוך לכך. פעם הייתה פשיטה של המשטרה על הישיבה, וכל אחד מהבחורים הוצרך להציג בפני השוטרים את תעודת הזיהוי שלו ואת רישיון השהייה שלו ב'מיר'. לכולם היו את המסמכים הדרושים, מלבד לרבי שלמה קרליץ שדירתו היתה במקום אחר, והשוטרים ליוו אותו לאכסנייתו, ורק כאשר הראה להם את המסמכים פטרוהו לשלום. למחרת נעמד רבי ירוחם בבית המדרש והודיע שיש לסגור את הישיבה! מה קרה? היתכן ששוטרים לקחו בחור לדירתו, דבר שהוא פחד מוות, ולא עלה בדעת אף בחור להתלוות אליו? אם לאף אחד לא אכפת מהצער שלו צריך לסגור את הישיבה! כשזו היתה האוירה הכללית בישיבת מיר, אין פלא שלפני תפילת מוסף של יום כיפור הלכו בחירי התלמידים לדרוש בשלמו של תלמיד חולה.

רבי מיכל יהודה לפקוביץ עלה לביקור חג בבית מחותנו, רבי יוסף שלום אלישיב. לאחר שנפרדו בברכת החג. ירד למטה, וכשהגיע למטה, אמר: אוי, שכחתי משהו. והחל חוזר ומטפס את המדרגות. מלוויו ניסו לעצור בעדו, בהציעם כי הם ילכו ויביאו לו את אשר שכח אך הוא עמד על דעתו לעלות שוב את כל המדרגות לבית מחותנו. הגיע שוב אל הבית בו היה לפני רגעים אחדים, ומלוויו עקבו אחריו בסקרנות: מה שכח רבינו, שכה היה חשוב בעיניו לעלות בעצמו לשם כך? והנה הוא פונה לבן מחותנו רבי אברהם שהיה אז בבית, ואומר לו: "יסלח לי, כמדומני, שכאשר יצאתי מן הבית לא אמרתי לכם 'שלום' ולא נפרדתי כראוי. אבקש את סליחתכם. נפרד ממנו בברכת שלום לבבית וחמה, יצא מן הבית ופנה לדרכו. עוד מסופר על רבי מיכל יהודה פעם הוא שב מן התפילה והנה צועד מולו איש פשוט למראה, צעדיו כבדים ועיניו כבויות. מיכל יהודה מרים את עיניו, במאור פנים ובקול ענוג ורך ומאחל לו ר' יהודי, גוט שבת! האיש תמה לרגע, האמנם אליו כוונה הקריאה?! הוא סבב לאחור, בהיותו סבור כי לבטח אל האיש שמאחוריו נועד האיחול. אך לא, איש לא נראה בכל הרחוב מלבדו. משהבין כי ההתייחסות היתה אליו אישית, פנה נרגש כולו ואמר: כבוד הרב, אתה הראשון שמאחל לי שבת שלום והחל שופך את ליבו ומספר את קורות חייו: אוד מוצל מאש אנוכי, מברנוביץ עיר מולדתי. שם הייתי אדם מוכר, אבי עליו השלום היה מנכבדי העיר, וכולם היו מכבדים אותי. וכאן איש אינו מכיר אותי, איש אינו מתייחס אלי. אתה, הרב, הראשון שמאחל לי 'שבת שלום'. עוד סיפור עליו היה זה בשבת קודש בכולל 'חזון איש'. עם תום התפילה, כשרבי מיכל יהודה עשה את דרכו ביציאה מהיכל בית המדרש, כדרכו האיר פניו באיחולי שבת שלום לכל מי שנקרה בדרכו, גם ליהודי האלמוני והבודד שעמד מן הצד. עיני היהודי האלמוני החלו זולגות דמעות: כבוד הרב, אתם הראשונים שאומרים לי כאן 'גוט שבת'... אף אחד לא מכיר אותי ולא יודע ממני מאומה... שנים רבות התגוררתי באמריקה, בשנים שלא ידעו שם כמעט מאידישקייט, ניסיון השבת, היה ניסיון קשה ומר כל מי שביקש לשמור שבת, התקשה למצוא מקור להתפרנס ממנו, ונידון לעניות מנוולת ולרעב מחפיר. יהודים רבים לא עמדו בניסיון. ואני, אמנם יהודי פשוט אנכי, תורה לא למדתי מנעורי, אבל בניסיון שמירת השבת עמדתי בעוז! וכאן אף אחד לא מבין לרוחי, ולא מעריך את גודל מסירות הנפש שהקרבתי למען שמירת השבת. מעשים אלו וכיוצא בהן, עוררו וחיזקו את רבי מיכל יהודה בדרכו ביתר שאת, להקדים שלום לכל אדם ואיש, גדול כקטן, חשוב ומכובד כדל ופשוט. בכל ליל שבת, כאשר היה חוזר מהישיבה לביתו, והרחוב היה מלא בהמון מתפללים השבים לביתם זקנים עם נערים, חסידים וסתם עמך, לכולם היה מקדים ברכת 'גוט שבת' בקול רם, כשהוא מרכין את ראשו לקראתם. ולא אחת היו רבים שעברו על פניו מבלי משים לב, ואילו הוא היה מקדים לברכם בברכת השבת, והיו נעצרים בתדהמה. גם כאשר היה מגיע אל המקווה בערב שבת, היה מברך לשלום את הבלנים או הקופאי היושב בפתח. אחד מאלו שזכה לברכת 'גוט שבת' ממנו תיאר: "ה'גוט שבת' שלו היה נאמר בנעימה מודגשת ועם כל הלב. כשמעתי את האיחול כפי שהוא יוצא מפיו, לראשונה בחיי שמתתי לב למשמעות של האיחול." וכבר היה מעשה, בעת שהשתתף בכינוס גדול באולם 'וגשל' שבבני ברק. ביציאתו משם, בתוך כל המולת אלפי המשתתפים, חלף רבי מיכל יהודה על פני המאבטח שעמד בפתח, והאיר לו פנים: "תודה רבה לך, שבת שלום." נכדו שהתלווה אליו תמה:

"סבא, עד כאן?" – והוא משיבו: "חשוב נא, מתי כבר מזדמן למאבטחים הללו לחזות בפנים יהודיות?"

סיפור נוסף סופר ע"י הרב טורק מקרית ספר שפעם הגיע לשמחה, פתאום ניגש אליו אדם שאינו מכיר כלל וכלל והחל לחבקו ולנשקו. הרב טורק היה קצת נבוך מה ליהודי שאינו מכירו לחו"ל... ואז היהודי פתח את פיו האם כבודו זוכר אותי? ענהו הרב טורק לא! מי אתה? ענהו היהודי, אני חברך משיבת פונביץ' לפני 30 שנה, מיד נזכרתי מספר הרב טורק באותו בחור שישב על ידי בישיבה, הוא היה בחור שקט וטוב, היו לו חברותות טובים ואהבו ללמוד אתו, עד שעזב את הישיבה בשיעור ג', מאז לא זכור לי שפגשתי אותו. שאלתי אותו לעיסוקו כיום, והוא ענה לי אני מתכנת מחשבים ובי"ה מתפרנס ברווח ובשפע וכל משפחתי לשמחתי עמלי תורה. שאלתי מה גרם לו לעזוב את הישיבה בזמנו והוא ענה לי אני הייתי בחור חלש בכשרון, ובגלל שהיה לי שכל לשתוק, וכל סברא טובה הייתי מנענע בראשי, החברותא היה בטוח שאני מבין, והוא התפרגן. וכך זה היה לגלגל כזה. עד שבשיעור ג' נמאס לי לחיות כך ויצאתי לעבוד. התחתנתי ושכחתי מכל עברי, אמנם הייתי שומר תו"מ אבל לא קבעתי כלל עיתים לתורה, ותכננתי כך לבנות את ביתי. אבל למה מגיע לי נשיקה שאלתי? בגלל אותו היום שאתה (הרב טורק) פגשת אותי, אחרי 5 שנים שעזבתי את הישיבה, שאלת אותי לשלומי, ואמרת לי, תדע לך שאתה כתוב אצלי במחברת. לכששאלתי אותך בעניין מה? ענית לי פעם שאלת שאלה את רבי שמואל והוא מאוד התלהב (ואחרי ליטוש ושיפוץ) הציגו לפנינו ובנה מזה מערכה שלימה... אכן הוא הזכיר לי את המעמד ההוא. לאחר המפגש בינינו מספר היהודי חזרתי הביתה ופרצתי בבכי, חשבתי לעצמי האינד מתבייש שלא לפתוח ספר במשך היום? הרי אתה מוזכר בשיעורי רבי שמואל? המחשבה הזאת רדפה אותי שעה ארוכה ואז עשיתי מעשה. הלכתי לחנות ספרים, רכשתי גמ' חדשה מסכת ב"מ יחד עם שיעורי רבי שמואל, חזרתי הביתה, פתחתי גמ' ומאז הכל היסטוריה. אני קבעתי עיתים לתורה, הילדים שלי ראו בבית אהבת תורה, והם נהיו בני תורה אמיתיים. אז לא מגיע לך נשיקה?? תראו מה כוחה של מילה אחת.

פרשת מקץ בענייני ביטחון:

ויהי מקץ שנתיים ימים. אומרים חז"ל שיוסף ישב עוד שנתיים בבית הסוהר בגלל שהיה חסר לו במידת הביטחון, כי הוא אמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי. ידועה קושייתו של בעל הבית הלוי, על הפסוק אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו איתא בחז"ל זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, ע"י שאמר יוסף לשר המשקים זכרתי והזכרתי נתווספו לו שתי שנים בבית הסוהר. לכאורה יש כאן סתירה בפסוק. בתחילה רואים שיוסף היה שלם במידת הביטחון, ובהמשך הפסוק רואים שיוסף לא כ"כ היה שלם במידת הביטחון כי הרי הוא אמר זכרתי. מתרץ הבית הלוי שברור הוא שיש היתר לפעול במידת השתדלות. ובוודאי עיקר מידת הביטחון הוא להשליך על ה' יהבו. ומי שלא מספיק בעל בטחון, צריך לעשות השתדלות יותר גדולה מלהשליך על ה' יהבו, ויעשה השתדלות כפי דרכי הטבע, וכל אחד כפי דרגתו. והנה יוסף הרי עשה השתדלות מינימלית כפי דרכי הטבע, ובכ"ז הוא נענש ע"כ. והטעם כי לפי דרגתו הוא לא היה צריך לעשות אפילו דבר מועט זה. וא"כ כעת הפסוק הוא כמין חומר, שיוסף היה בעל בטחון עצום. והראיה היא מזה שנענש על ההשתדלות המועטת הזאת.

וכל יציאת מצרים וירידת המן לישראל היה להשריש את מידת הביטחון בה'. וכן כותב השו"ע בס"א שטוב לומר פרשת המן בכל בוקר בשביל להשריש לעצמו את מידת הביטחון בה'. והשתדלות מותרת רק כהלכה וכמידת בטחונו, ומי שאינו משתדל כהלכה ודאי שלא יצליח. וכן מי שמשתדל יותר מידי מראה שאינו בוטח מספיק והקב"ה אומר לו תסתדר לבד, חלילה. והבטחון בה', אומר הגאון, צריך להיות בדרך של כגמול עלי אמו היינו כמו שתינוק לא חושש שיחסר לו חלב למחר, כך על האדם לא לחשוש מזה כלל. וידוע הווארט של הגרי"ז עה"פ קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקוה אל ה'. היינו שהשכר של הבוטח בה' הוא שיהיה בעל בטחון יותר חזק ויזכה לדברים שזוכה בעל בטחון לקבל את התמורה בלי מאמץ כלל. והרב שטינמן כתב לרבי דוד

אבוהצירא שבזמנינו יש תפקיד יחודי יותר מהדורות הקודמים והוא לבטוח רק בה' ולא בבשר ודם ורק בורא עולם בכוחו להציל אותנו ולפעול ישועות. וכן אמר החזו"א לרבי אלעזר צדוק טורצין זצ"ל שיהודי חייב לקחת אתו את הרבש"ע לכל מקום בו הוא הולך, והיינו כאשר הוא קונה נעליים הוא צריך להתפלל שה' יצליח דרכו והוא יקנה נעליים טובות, וכך בכל עניין ועניין הוא צריך לפנות להקב"ה ולדבר עמו כבן אל אביו וכך גם יהיה לו ס"ד כי הבוטח בה' חסד יסובבנו, וגם תתגבר אצלו מידת הביטחון בה'.

ויש להוסיף שאנשים טועים וחושבים שמידת הביטחון זה לא לעשות כלום ולסמוך על הקב"ה, וברור שגם כשאדם בוטח בקב"ה, קבע ה' שיעשו את ההשתדלות הנצרכת כי זה החוק כגון שיש חולה ללכת לרופא וכמו"כ שאדם צריך לפעול באיזה עניין שיבקש וישתדל, החזו"א היה אומר שההשתדלות בעניינים גשמיים מוטלת על האדם לעשות פעמיים ולא מעבר לכך, וכל השאר יעשה ע"י ההשתדלות האמיתית שזה תפילה. והיה ממשיך זאת למסמר שמנסים להכניס לקיר ואם ניסה פעמיים ולא הצליח מכאן ואילך המסמר מתעקם. וכן בעשיית דברים שרוב הציבור עושה אין בזה חסרון במידת הביטחון אלא הוא ההשתדלות הנצרכת. רבי חיים קניבסקי אמר לי פעם שמידת הביטחון בזמנינו זה מי שמתפלל על כל דבר, זה מראה שבוטח בקב"ה. **וידועה הסגולה** של רבינו חיים מוולאז'ין, שבכל עת צרה וכדו' ישים מבטחו בה' ויאמר אין עוד מלבדו ויזכה לראות ישועות. **נביא להלן כמה סיפורים על מידת הביטחון.**

בתקופת השואה שהה האדמו"ר רבי יואל מסאטמאר יחד עם יהודי בשם רבי ליפא בלוי. לימים סיפר רבי ליפא שפעם השיגה רעיתו שתי כיכרות לחם, ואחת היא שלחה לאדמו"ר, הרבי אכל חלק קטן מהלחם והשאר הוא החזיר, וכך אמר איני רוצה לדאוג את דאגת המחר. וצריך להבין שבאותם ימים ימי סבל ורעב בלתי נתפסים, אעפ"כ הרבי לא הסכים לקבל את כל הכיכר, והסתפק במה שזקק לאותו הרגע, ולגבי מחר ה' יעזור.

רבי יחזקאל שרגא משינובה היה גדול מאד במידת הביטחון. יום אחד כשהיה בארץ ישראל הוא נעמד להתפלל, אבל אז הרגיש כי התפילה לא יוצאת לו מהלב. ניסה לחשוב מדוע, ואז נזכר כי אחד מחסידיו נתן לו שטר עם סכום גדול להוצאות שלו בארץ ישראל, וזה הדבר שבלבל אותו בתפילה, בגלל שגרם לו לבטוח קצת באדם במקום לבטוח בד'. מיד הרבי לקח את השטר ושרף אותו, ולאחר מכן המשיך בתפילתו עם כל הריכוז והכוונה. הוא תמיד נהג לדבר על האמונה והביטחון ועל הידיעה כי שווא תשועת אדם. הוא היה אומר בשם ה'אוהב ישראל' שכסגולה לפרנסה יש ללמוד את שער הביטחון בספר חובת הלבבות. וכך הוא היה גם חי ומרגיש. ספר בנו שפעם אחת לאחר שאביו אירס בת הוא היה צריך סכום כסף גדול מאד להוצאות החתונה. אך לא היתה לו פרוטה. הרבנית שלו נגשה אליו הרבה פעמים ובקשה כסף לקנות לכלה נדוניה, אך הרב התנצל שאין לו מאומה. מה עשה הרב? הוסיף עוד התמדה, עוד לימוד, עוד שיעורים על כל הקבועים שהיו לו וכדו'. יום אחד בא אחיו לבקרו, הרבנית ספרה לו שהרב לא דואג להוצאות החתונה ושהוא רק מוסיף ולומד עוד ועוד. האח לא הבין מדוע הרב עושה זאת. אבל אז הרב הסביר: דע לך שיש טעות נפוצה בעולם, אפילו בין אנשים צדיקים ויראים, הם חושבים שאם יש לאדם דאגה קטנה, אז אפשר לבטוח בד' שיסיר את הדאגה, אך אם יש בפניו דאגה גדולה, כמו להשיג סכום כסף עצום, אז הם מתרוצצים ומתאמצים ומאבדים את ביטחונם בד'. אבל לפי רבנו בחיי בעל 'חובת הלבבות' צריך להתנהג ההפך בדיוק. אם יש לאדם דאגה קטנה על ענין קטן, אז צריך לנסות להיעזר באנשים ולעשות השתדלות וכמו שנאמר 'וברכך ד' אלוך בכל אשר תעשה' אבל אם יש לאדם ענין גדול שאין אפשרות לאדם לסדר דבר זה בדרך הטבע, אז הוא פטור לגמרי מחובת ההשתדלות. והוא צריך להשליך את כל יהבו על ד' יתברך כמו שכתוב 'גול על ד' דרכך ובטח עליו והוא יעשה'. וכך, הסביר הרב, אני נוהג עכשיו. אין לי שום אפשרות בדרך הטבע להשיג את הסכום העצום להוצאות החתונה, וככל שאני שומע מהרבנית על עוד סכומים שהיא צריכה,

אני מבין שרק צריך לבטוח בדי שאין זה בדרך הטבע להשיג כאלה סכומים ואין לעשות שום השתדלות, אז ממילא נשאר לי יותר זמן ללמוד תורה.

הגרי"ז מבריסק כידוע, היה בעל ביטחון גדול. בתקופה הקשה בירושלים שהיו נופלים פגזים והיה פחד גדול, הוא היה אומר שיש להרגיש ביטחון מלא בדי כמו שכתוב בתהילים 'יום אירא אני אליך אבטח' שגם אם 'יום אירא' והמצב קשה ומעורר דאגה אז 'אני אליך אבטח' והסביר שאדם שיש לו ביטחון אך הוא לא יודע את המצב המסוכן שבו הוא נמצא זה לא נחשב בעל ביטחון אמיתי. רק מי שהוא נמצא במצב מסוכן והוא יודע ומרגיש זאת ולמרות הכל הוא סמוך ובטוח בדי שיגן עליו הוא בעל ביטחון. בערב ראש חודש אחד, ישב הרב בביתו וידע שאין לו כסף לשלם לאברכים שיושבים בישיבתו ולומדים. הוא ניסה לחפש הלואה. באותו זמן ישב אצלו אדם אחד, וכשראה שהרב לחוץ מהכסף, אמר: הלואי והיה בא לכאן אדם אחד והיה נותן לרב סכום כסף ואז כל הדאגות היו הולכות... הסתכל הרב ואמר בקול נחרץ: אם יגיע לכאן אדם ויתן לי את כל הסכום, נראה לך שאקח ממנו בעד מידת הביטחון?!

סיפורים על חנוכה

כח התפילה על חינוך הילדים בחנוכה: סיפר הרב מנחם שטין במוצאי שבת של חנוכה שנת תשע"ז אני נכנס הביתה ואני שומע מישהו מנדנד בטלפון כמה וכמה פעמים. על הטלפון חבר טוב של בנו הרב אוריה זצ"ל שחלה בשנת תשס"ז בניגוד גמור לתחזיות הרופאים שלא נתנו לו יותר מחודשים ספורים, המשיך לחיות עוד שש שנים כאמור, ויתירה מכך – נולדו לו עוד שני ילדים ב"ה. בשנת תשע"ג נלקח נפש נקי לבית עולמו, והותיר אחריו משפחה שבורה, אלמנה, ארבעה יתומים – שלשה בנים ובת אחת, וכמובן ההורים והסבים האחים והגיסים. הילדים – היתומים – גדלו, ונכנסו כולם ללמוד באותו תלמוד תורה חשוב בשכונת "בית וגן" בירושלים. וכאן מתחיל סיפורנו. תשע"ז. תחילת החורף. מנהל היתלמוד תורה' יוצר קשר עם אם הילדים ומדווה על חוסר חשק ללמוד של הבן – היתום – כבן העשר וחצי שנים שנמצא לאחרונה "מחוץ לעניינים"! כלשון המחנך. האם מאוד הצטערה, אך אי אפשר לומר שהופתעה, גם היא ראתה את חוסר חשקו ללכת לחיידר. כל המעורבים בדבר טכסו עצה כיצד לרומם את הילד ולהצית בליבו שוב את חשקת התורה – המחנכים והנהלת החיידר, הסבים – הרב שטיין שליט"א והסבא השני, אבי האלמנה. ניסו כך וניסו כך, ללא הצלחות מיוחדות. באותם ימים, חברו הטוב (לשעבר) של הרב אוריה ז"ל – חבר שהיה בקשר מאד טוב עימו בחיים חיותו – להבדיל. מתעורר בבוקר בבהלה. הוא ראה את אוריה בחלום - ככל שהוא מהרהר בחלום, נזכר הוא בכל הפרטים המצמררים: אוריה הגיע אליו ואמר לו כך: "אחד מבניי לא לומד כל כך בתקופה האחרונה. אני מבקש ממך שתיצור קשר עם אמי ותגיד לה שכיון שימי החנוכה מתקרבים, והילד הזה זקוק ליותר תפילות כדי שיחזור לו הטעם בלימוד, שתראה לנצל את העת רצון המיוחדת בשעת הדלקת הנרות ותבקש במיוחד עבור הבן הזה" חלום מוזר – חושב החבר לעצמו. וכי לא היה לו למי להגיע? מה הוא צריך לבא אלי שאני אפנה אל אימו? אין הוא מכיר את כתובתם "ובכלל, מה יותר מתאים שהאמא – אם הילד בעצמה שתבקש עבור בנה, ככל הנראה שזה סתם חלום, 'חלומות שוא ידברו. כעבור יומיים" ויחלום שנית", אותו החלום פוקד אותו שוב. החבר מבטל זאת שוב בליבו וחושב לעצמו: "כנראה שחשבתי ביום על החלום הקודם, ולכן חלמתי זאת שוב. עברו עוד כמה ימים, חנוכה מתקרבת, הנר הראשון יחול בליל מוצאי שבת קודש הקרוב. הגיע ליל שבת קודש עשרים וארבע שעות לפני שחנוכה יפרוס את כנפיו, כל בית ישראל ידליקו נר ראשון. החבר עולה על יצועו, מבלי להתכוון למה שעומד להתרחש בלילה הזה. רבי אוריה מופיע בפעם השלישית. והפעם, עם כל העוצמה! בלי להשאיר ספקות או סימני שאלה. תגיד לי אתה חבר שלי או לא?!" פתח מיד בתביעה נחרצת! והמשיך מיד אתה לא מבין שיש לי צער מזה שבני אינו לומד?!" "אני לא יכול לפרט לך מידי הרבה, אבל יש לי ממש צער מזה. מה בסך הכל ביקשתי ממך, תפנה אל אמא שלי ותגיד לה שתנצל את העת רצון בזמן הדלקת הנרות להתפלל על בני! שערי שמים פתוחים בזמן הדלקת הנרות ושהיא תתפלל על בני שיחזור לו

הטעם בלימוד"!!! והוסיף בחרדה ממש: "מחר בלילה כבר חנוכה! מה יהיה"!!!! אוריה ז"ל ממשיך ומתרץ לו מעצמו את אחת השאלות שנקרו במוחו מאז החלום הראשון – "אני לא רוצה לבא ישירות להורים שלי, אני לא רוצה להבהיל אותם. תגיד לאמא שלי שאמנם היא מתפללת על הנכדים, וזה עוזר! אבל הבן הזה זקוק ליותר תפילות. ואי אפשר, וחס וחלילה, שלא נפספס את העת רצון המיוחדת בעת הדלקת נרות חנוכה להצלחה בחנוך הילדים. החבר היה המום! תוך כדי החלום, אזר אומץ ושאל את אוריה: למה אתה מגיע אלי, למה שלא תפנה ישירות לאשתך – האלמנה – אם הילדים, שהיא תתפלל עבורם"!!! עונה לו אוריה: מכיון שהיא נישאה, שוב אין לי יכולת להגיע אליה." מיד בצאת השבת, ניגש החבר אל הטלפון ומתקשר לבית הרב מנחם שטיין שליט"א, ובליבו תפילה שיצליח במשימתו לתפוס את הרבנית שטיין – לפני הדלקת הנרות! מתקשר ומתקשר, שוב ושוב, – אין מענה! הרב שטיין, מגיע הביתה, והרבנית פונה אליו בדאגה: "החל מזמן צאת השבת הטלפון לא חדל מלצלצל! איני מכירה את המספר, מי יודע מה קרה"..." הרב שטיין ממהר לענות לטלפון: "שבוע טוב הרב שטיין! מדבר החבר של בנך אוריה ז"ל, האם כבר הדלקתם נרות חנוכה"!!!! אמר לו את החלום וכמובן שהם התפללו בכל הכוח והתפילות אכן נשאו פרי.

בימי חנוכה מצאנו בדור האחרון אנשים גדולים שזכו למסור נפש על המצווה הקדושה של הדלקת נרות. בימי מלחמת העולם השנייה המוני יהודים ניסו להימלט לרוסיה. היתה קבוצת בחורים משיבת טלז, וביניהם רבי חיים שטיין שהקים בקליוולנד את ישיבת טלז. (נפטר לפני כמה שנים) הנסיעה ברכבת נמשכה ימים ארוכים. בעודם נוסעים עורר אחד הבחורים את חבריו: "שמתם לב, כי הלילה הוא ליל ראשון של חנוכה?" הם אכן שמו לב אך לא היה באפשרותם לעשות דבר. לא חנוכה, וכמובן לא שמן זית. אבל איך אפשר להעביר את ימי החנוכה בלי מצוות ההדלקה? הבחורים העלו רעיון שבכל פעם שהרכבת תעצור ירדו בחורים וינסו לספוג מעט שמן מכונות מגלגלי הרכבת, את השמן ישימו בכוסית, וחתיכת בד שתיגזר מבגדו של אחד מהם תשמש כפתילה. גפרורים הם מצאו. הרעיון שלהם נראה נפלא ואכן כך היה. בכל עצירה ירדו ואגרו מעט שמן במאמצים מרובים. וברדת החשכה ברכו והדליקו את הנר הבודד בשביל כולם. המחזה היה מופלא וחזר על עצמו בכל שבעת הלילות הראשונים. אך ביום השביעי של חנוכה בשעת אחר הצהריים, כאשר הרכבת עצרה בתחנה, ניסו הבחורים לאסוף שמן אך לא עלה בידם. מזג האוויר היה מקפיא. כל הנוזל הפך לקרח וגם השמן שעל הגלגלים קפא והבחורים לא הצליחו להמיסו. מאוכזבים וקפואים חזרו לקרון, והתכוננו לוותר הפעם על מצות ההדלקה. נרדמו הבחורים אחד אחד עטופים בצער ובאכזבה. אך שני בחורים החליטו שאי אפשר לישון בלי לקיים את המצווה, נר ממש אין להם אך הם החליטו להדליק את נר הנשמה. הם החליטו שידברו מענייני החנוכה ונשלמה פרים שפתינו' דרשו פסוק זה שהתפילה תעלה במקום הקרבנות. אולי יפה כוחו של כלל זה גם לגבי מצות הדלקת הנרות שידברו בחג ויעלה להם כאילו הדלקנו נרות. אמרו ועשו. ישבו שני הבחורים שאחד מהם הוא רבי חיים שטיין, ושוחחו על דיני ומנהגי חנוכה. שעת חצות חלפה לה, והבחורים הרגישו התעלות עצומה. עוד מעט יגיע הבוקר והם חתמו את הלילה במסירות נפש. לפתע נפתחה דלת הקרון, בפתח נראה עומד איכר מגושם, מבט מוזר נשקף מעיניו. האיכר עבר בין הספסלים, כשהוא מביט וממלמל "ישנים ישנים" פתאום נעצר ליד שני הבחורים, נעץ בהם מבט ושאל "אתם לא ישנים?" שני הבחורים נצמדו זה לזה באימה. פחדו מה יעשה להם. אך האיכר הושיט את ידו ונתן להם נר. "אתם זקוקים לזה?" שאל. ובלי להמתין לתשובה הסתובב ונעלם. מהרו הבחורים והדליקו בדמעות ובשמחה את הנר בטרם יעלה השחר. לאחר כמה דקות של התרגשות חשבו מאיפה בא אותו איכר? ומדוע היה בידו נר? ולמה הביא זאת להם? הם החליטו ללכת לחפשו ולהודות לו ולהבין מדוע עשה זאת. הם עברו בין הקרונות חיפשו וחיפשו ולא ראו כל דמות שמזכירה את אותו איכר. כאילו בלעה אותו האדמה. מעשה מופלא זה סיפרה הרבנית וינברג בתו של רבי חיים שטיין כפי

ששמעה מפי אביה. הרבנית עוד אמרה שאביה כתב יומן שבו כתב את כל הקורות אותו בזמן המלחמה. את הפנקס לא נתן לאף אחד לקרוא. אך את הסיפור הזה, בכל שנה בימי החנוכה אבא היה מספר לפרטי פרטים. לימים כששאלו אותו האם המעשה היה והוא זכה לגילוי אליהו, ענה: "אני בן למעלה מתשעים, ועדיין לא זכיתי להבין מה זה גילוי אליהו. אבל אני יודע דבר אחד, אותו ראיתי בחוש. אני יודע שכאשר הקב"ה רואה שיהודי רוצה לקיים מצוה במסירות נפש – הוא עוזר לו מאד!"

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל. ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: בפרשתנו מובא עניין החלומות, מה עושים כשחולמים חלום לא טוב? **תשובה:** יש בשו"ע חלומות מסוימים שמתענים עליהם, אבל ידוע שהחזו"א אמר לאחד שחלם חלום שמתענים עליו בזה"ל: אתה לא כ"כ חשוב שיגלו לך מהשמים דברים כאלו. וכך ענה בדרך כלל רבי חיים קניבסקי. ולעיתים רחוקות מאוד מאוד רבי חיים היה אומר להתענות. ועל חלומות מפחידים תמיד אמר רבי חיים לומר בברכת כהנים יהי רצון של הטבת חלום, ובמשנ"ב מביא שזה מועיל גם לחלומות שמתענים עליהם. וה"ה מהני הטבת חלום. והורה רבי חיים שאם חלם על מישהו דבר לא טוב שלא יספר זאת לחברו כדי לא לצער. וכשחולם ש'מת', רבי חיים הביא שזה סגולה לאריכות ימים.

שאלה: בפרשת השבוע יום הולדת את פרעה, מה ראוי לעשות ביום הולדת: **תשובה:** הבן איש חי בפרשת ראה אות יז כותב: יש הנוהגים לעשות אותו יום טוב בכל שנה ושנה וסימן יפה הוא. ואומרים בשם החפץ חיים שהמזל אז חזק ואפשר לבקש בקשות. והוא ע"פ תהילים פ"ב בני אתה אני היום ילדתך שאל ממני ואתנה. היינו שביום הלידה אפשר לבקש בקשות. אבל רבי חיים קניבסקי אמר לי מספר פעמים שהיות והמקום היחיד שמצינו בתורה יום הולדת הוא רק אצל פרעה, לכך אין ביום הזה שום דבר ואין לנהוג בו חגיגות, לבד מגיל שישים שמוזכר בגמ' מו"ק כח. אבל גם על יום זה רבי חיים אומר שלא חובה אלא יעשה איך שרוצה, ומה שרבי יוסף עשה משום שהיה ראש ישיבה.

שאלה: מה החיסרון במידת הקנאה, ואיך מתגברים ע"ז? **תשובה:** רבי חיים ויטאל כותב שהעונשים של כל הראשונים הגיעו מהקנאה. קין שקינא בהבל נטרד ע"כ מהעולם, השבטים שקנאו ביוסף נענשו בעשרה הרוגי מלכות. וכן קרח נתקנא שלא התמנה לנשיא וסופו ידוע. ובספר אורחות צדיקים שער הקנאה הביא שמלך אחד אמר לבי אנשים אחד מכם ישאל ממני דבר ואתן לו, ולשני אתן כפליים. הראשון היה קנאי אז הוא אמר שינקרו לו עין אחת כדי שלשני יעקרו שתי עיניים, וכ"כ למה? כי הוא לא יכל לסבול שהוא יבקש סכום כסף ולשני יהיה פי שניים. והרב שטינמן היה אומר תמיד שהדורות מפסידים רבבות של ת"ח משום שבתור בחורים הם מתקנאים זה בזה ונשברים ועוזבים את הלימוד, כי קשה לאדם לראות בהצלחת חבירו. וידוע ג"כ על הסבא מסלבודקא שלקח אחד מתלמידיו לחלון וא"ל מה אתה רואה? ענה לו התלמיד הרבה אנשים, אמר הסבא אני רואה מצבות, כאן אני רואה מצבה של רבי עקיבא איגר, כאן של השאגת אריה, כי הם היו שקדנים ובעלי כישרונות יוצאי דופן, רק באותו הזמן היה בחור בישיבה שהצליח יותר מהם, ומידת הקנאה הכתה בו עד שנשבר ועזב את הישיבה. ומה שכתוב קנאת סופרים תרבה חכמה הכוונה היא שילמד ממעשיו לעשות ג"כ כך והיינו כשרואה אדם מקיים מצוות בהידור שירצה גם הוא לעשות כן. אבל לא שעינו תהיה צרה בשל חברו. ואומר רבי חיים קניבסקי באורחות יושר ערך קנאה, שבזמנינו יש הרבה אנשים שחיים בלי חשבון משום שכל מה שיש אצל אחרים מוכרח להיות אצלם, ועי"ז נכנסים לחובות בלי חשבון עד שלבסוף נתקעים באלפי חובות, ונאלצים למכור את ביתם או ליסוע לחו"ל וסופם מר כידוע, וכ"ז בא משום שלא כלכלו את ביתם כראוי, אלא בזבזו את כספם בשל שיקולים של קנאה. ואם אדם יחיה באמונה שאין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימה, וירבה בתפילה שלא תעלה קנאתו על אחרים. ויבין שיש לו גם מעלות ודברים שאין לחברו, ויפנים שלכ"א יש את החבילה שלו, אזי הוא יזכה רק לפרגן לשני ולהסיר מליבו את הנגע הרע הזה.

שאלה: איזה דבר מחזיק מעמד לנצח ויש לו ס"ד מיוחדת? **תשובה:** כתוב בתהילים הזורעים בדמעה ברינה יקצורו. ככל שאדם משקיע באיזה עניין שום מאמץ ויגיעה הם לא הולכים לאיבוד. וככל שהזריעה היא יותר בדימעה כך הקצירה יותר מבוכרת הן בעוה"ז והן בעוה"ב. ואמנם לעיתים אנחנו לא רואים את התוצאות מיד אבל עם הזמן נראה את התוצאות היטב. וזה היסוד והדרך לגדול בכל עניין ועניין.

שאלה: במה מיוחדים ימי החנוכה יותר משאר ימות השנה לעניין תפילה? **תשובה:** במחזור ויטרי על חנוכה כתב שחנוכה הוא מלשון חן וחינה, היינו שהקב"ה מתנהג עמנו לפני משורת הדין. וימי חנוכה מסוגלים מאוד לבני, חיי ומזוני בריוח ובנקל. ובמיוחד ביזאת חנוכה' שהוא כהן יום הכיפורים, ובמהר"ל כתב שימים אלו הם זמן של נס, והנס נהפך לטבע, ואין מנכין לאדם אם נעשה לו נס. ואפשר לבקוע בזמן זה רקיעים ולפתוח שערי שמים. ופעם אמר החזו"א למישהו שהתאונן בפניו על מצבו הדחוק בעניי פרנסה והוא זקוק לנס גדול כדי שיצליח לפרוע את חובותיו, א"ל החזו"א שביום 'זאת חנוכה' אפשר לפעול הרבה דברים ולזכות לניסים בכל העניינים ובזמן הזה אין טבע כלל וכל העניינים פועלים למעלה מדרך הטבע. והכי הרבה אפשר לפעול בעניי פרנסה וזש"ק. ומה שמוטל עלינו זה לפתוח ספר תהלים ופשוט להודות לקב"ה על העבר ולהתחנן על העתיד בכל התחומים. ורבי אליהו לופיאן אומר שצורת התפילה צריכה להיות שמאמין באמונה שלמה שיש בכח תפילתו להכריע את הדין לטובה. וזה גם הזמן להרבות בתפילה על הצלחה בתורה וכמו שכותב ר"י איבשיץ שכל הצלחת האדם בתורה היא רק בזכות התפילות. ועל העת רצון המיוחד בחנוכה כותב רבי חיים פלאגי שבזמן הדלקת נרות חנוכה נעשה עת רצון ומדת הדין מתבטלת ומתעוררת מידת רחמים וחסדים גדולים כמו בשעת תקיעת שופר. ולא לשכוח את מה שכותב הרמב"ם מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאוד. ומי שמדקדק בזה זוכה לבנים צדיקים. ובחנוכה זה זמן מיוחד לתפילה על גידול הילדים וחינוכם ונחת מהם בנקל. ויש להוסיף שהיות שבחנוכה תקנו חז"ל להודות ולהלל אז ביתר שאת ועוז צריך להודות לקב"ה על כל החסדים שגומל איתנו וכל אחד יישב עם עצמו ויחשוב מה הטובות שהקב"ה גמל עמו בשנה האחרונה ויודה לה' ורק אז יבקש. ובקשה שלאחר ההודאה לה' בכוחה לפעול ישועות רבות יותר.

שאלה: איתא בחז"ל הזהיר בנר הוי ליה בנים ת"ח. כתוב בחז"ל והובא בטור שזה הולך על נר חנוכה. מה הזהירות שצריכה להיות? **תשובה:** בפלא יועץ כתב שצריך שיהיה הכלי שמדליק בו נאה ונקי ושדליק בשמן זית זך, וכע"ז כתב הב"ח שצריך שיהיה הנר יפה. ופשוט שצריך להקפיד בכל דיניו ודקדוקיו, וזהו השתדלות ראויה לבנים ת"ח. וכמובן שכל זה אם מקפיד על חינוכם כראוי, ובלא"ה ל"מ. היות ואסור להשתמש בשמן שנשאר מהנרות, מי שרוצה להנות מהשמן הנשאר מהנרות עבור השושנה כמו שאומרים 'ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים' יכול לעשות זאת רק אם מתנה מתחילה שרוצה להשתמש במותר השמן שבכוס לצורכו ואז יוכל להשתמש בזה ובלא"ה אסור להשתמש בזה כי אסור להנות מהשמן הנשאר כי הוקצה למצוותו.

שאלה: השנה ביום שישי ערש"ק מקץ חל גם ער"ח טבת, וידוע שהוא זמן מסוגל לישועה בקברו של רבי ליב בעל היסורים בצפת, מה היא הסגולה הזאת, ומיהו רבי ליב? **תשובה:** ע"פ המקובל הוא רבי ליב מטערקיש-מאהילוב מתלמידי הבעל התניא נפטר בט"ו בחשוון תקצ"ז, ונקבר בבית העלמין העתיק בצפת והוא הבטיח לפני פטירתו ישועות למי שעולה על קברו, ובפרט מי שמסיים ספר התהילים ברציפות בער"ש אחרי חצות. בעל ה"בית ישראל מגור"י הורה שראוי לעלות על קברו של ר' ליב.

שאלה: מה מיוחד השנה בשבת פרשת מקץ? **תשובה:** בשבת מקץ יש עניין מיוחד להרבות בשמחה ובתוספות מיוחדות בסעודה, הן משום חנוכה והן משום ראש חודש. **כמו"כ במוצ"ש חנוכה חל גם ראש חודש כותב החזו"א שיש עניין גדול להתחיל גם את השבוע וגם את החודש על רגל ימין שזה אומר להשתדל מאוד במוצ"ש להרבות בתורה ובעשיית רצון ה' הן בנושא התפילה והן בהתגברות על היצה"ר כל מה שצריך. ועיי"כ כל החודש נראה אחרת ומסלק מעליו את היצה"ר.**

שאלה: מה היא סגולת למנצח בצורת מנורה? **תשובה:** כתבו הראשונים ובראשם הרוקח וכן הוא בחיד"א ועוד, שלמנצח בנגינות עשה דוד ברוח הקודש ובצורת מנורה והאומרו בצורת מנורה ימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, והאומרו בנץ לא יארע לו מקרה רע ומובטח לו שהוא בן עוה"ב. וכתבו הפוסקים שיש לאומרו בצורת מנורה והיינו שיעמיד הכתב מולו כשהוא עומד כמו מנורה.

שאלה: מה המשמעות המעשית של התערערות מערכת המשפט בארץ? **תשובה:** עד לפני הבחירות האחרונות, השופטים, על כל החסרונות הבולטים שלהם ועל בחירתם באופן לא דמוקרטי בעליל, עשו ככל העולה על רוחם בידיעה שאיש לא יעז להתקומם כנגדם. ובמיוחד החרדים שסבלו בדומיה את שינאתם העזה. והנה, בימים אלו מוקמת ממשלה שמתכוונת לפעול להצר את רגלי השופטים, לאחר שהשופטים מתחו את החבל יותר מידי בהתנכלות לציבורים שלמים שלא הולכים בדרכם, בלי לקחת בחשבון שההחלטות הפוגעניות שלהם תגרומנה בסופו של דבר שהציבור ברובו הגדול יתעורר באיזשהו שלב ויפעל לעצור את הדורסנות הבלתי דמוקרטית של משטר הבגצ. אמנם כוחם של השופטים וקבוצות התומכים בהם עדיין רב מאוד, אך אנו תקווה ותפילה שנוכה בעז"ה לראות בקרוב בביטול גזירות הרשע שהתקבלו בחסותם ובתמיכתם של שונאי הדת במערכת המשפט, בתקשורת ובעוד מוקדי כוח במדינה - ובמיוחד, נושאים אנו תפילה שההתנכלות ללומדי התורה תיפסק ולומדי התורה יוכלו לשבת על תלמודם בלי מגבלות ובלו רדיפות ובלו שהבגצ יוכל להמשיך ללחום נגד פריחת עולם התורה בארץ ישראל.

שאלה: באיזה דבר יש למעט בימי החנוכה? **תשובה:** באכילת סופגניות וכן לביבות תפוז"א (לטקס). אמנם אכילת סופגניות ולביבות היא מנהג קדום, וכידוע אצל גדולי ישראל שהקפידו לאכול אותם בחנוכה כי מנהג ישראל תורה היא, אך במקביל כיוון שיש בזה המון קלוריות והוא מוצר לא בריא, מן הראוי לשמור ולא להפריז באכילתם, כי אח"כ הגוף נחלש מזה ואנו מצווים על ונשמרתם.

שאלה: עד כמה חשוב להשקיע בשמירה על שלום בית? **תשובה:** בחנוכה הדין שנה שבת קודם משום שלום בית. וראוי להביא כאן את הסיפור הידוע מרבי נחום מהורדנא רבו של הח"ח. פעם אחת ישב ה'חפץ חיים' בבית רבו באחד מימי החנוכה, השמש שקעה ואף הלילה כבר ירד, ואילו רבי נחומק'ה מתמהמה מלהדליק את נרות החנוכה, ממתין הוא לרבנית שיצאה מן הבית ועדיין לא שבה. עברו כמה שעות וכבר כלתה רגל מן השוק ורבי נחומק'ה עדיין יושב וממתין. בשעה מאוחרת מאד שבה הרבנית אל הבית, או אז מיהר רבי נחומק'ה והדליק את נרות החנוכה. שאל ה'חפץ חיים' את רבי נחומק'ה, מדוע המתין לרבנית זמן כה רב, והרי על פי הדין היתה יוצאת ידי חובתה בהדלקת בעלה, גם אם לא הייתה נוכחת בעת ההדלקה עצמה, ומדוע ראה לנכון להמתין לשובה? הלכה מפורשת היא, השיב רבי נחומק'ה, שאם אין לאדם כסף אלא רק לנר אחד, והוא מסתפק מה עדיף, נר שבת או נר חנוכה? נר שבת קודם, משום שבנר שבת יש גם משום שלום בית. רעייתי, סיים רבי נחומק'ה, מוסרת את נפשה למען שאני אוכל להקדיש את כל עיתותי ללימוד התורה, והיא נהנית בכל שנה להיות נוכחת בשעת ההדלקה, שלום בית זה חייב אותי להמתין לה עד שתשוב.

שאלה: מה הדרך לנטוע בילדים ביטחון שהם יכולים והם שווים ועיי"כ יצליחו בעניינם ויהיו בנויים היטב ומוכשרים להצלחה בתורה ויר"ש. איך יעשה זאת בימי החנוכה? **תשובה:** יש חוברת מפוארת שהוציא איש החינוך רבי יחזקאל שובקס ששם הוא מביא רעיונות נפלאים להעצמת הביטחון אצל הילד בדרך של משחק. **דוגמא ראשונה:** שכל ילד יכתוב איזו הצלחה מיוחדת שהייתה לו והוא גאה בה, ולאחמ"כ ידברו על עניין זה כל המשפחה איזה מעשה אציל וכו'. ג. כל ילד יכתוב על דבר או עניין שהוא עוד דברים שהוא יכול לעשות במסגרת הכישורים שלו. ב. משחק נוסף. כל המשפחה תכתוב על כל ילד בנפרד משהו שהוא ורק הוא מועיל לבית, ואח"כ לבדוק אתו ביחד האם הוא תורם את אותו עניין לחברה וכו'. ד. כל ילד ירשום בדף את התחום שהוא עבר בחיים, ולהרחיב במה וכמה היה לו קשה. ז. כל ילד ירשום בדף את התחום שהוא מתקשה בו בחיים, כמבחנים, חברה או לימוד ותפילה או חברותות, או קשה לוותר וכדו' ואז לעזור לו בדברים. וכן הלאה, העיקר לשבת יום יום סביב השולחן ולהעלות

נושאים מעניינים אצל הילדים ויחד לנסות לפתור אותם, והחנוכה יתן העצמה גדולה לכל ילד באשר הוא.

רעיונות שנשלחו: א. בקשר למגהץ שמוציא לכלוך. מניסיון מומלץ להרתיע את המגהץ על החום הגבוה גם באדים ולאחר שרתח טוב להעביר לחום הרצוי. **ב.** בקשר להרטבת לילה ישנו כדור מומלץ ועובד במקום על הלילה הראשון קוראים לו מינירין 125 מ"ג. תרופת פלא. **ג.** בנוגע לכתמי צבע של קירות אפשר לשים שמן קנולה מעל ואז לשפשף. **ד.** בקשר לצמיחת שיער לילדה קטנה לא לדאוג יש הרבה ילדות שצמיחת השיער שלהן הייתה כמו תינוקות בת כמה חודשים עד גיל 5-6 ופתאום תוך כמה חודשים גדל כמו ילדות רגילות- והפוך השיער שגודל מאוחר יותר לכל הדעות המקצועיות גודל יותר עבה ויותר איכותי- לא לנסות תרופות וכו' זה רק יקלקל את התהליך הטבעי של צמיחת השיער שבמקרה זה יותר מאוחרת- רק חשוב כששמים שמפו- עד 3 פעמים בשבוע לשפשף את הקרקפת טוב כמו מסאז' לקרקפת- זה מעודד את הצמיחה. **עצה לצמיחת שיער:** ראיתי פעם עצה שהעידו עליה שהיא נפלאה, לבשל הדסים במים ואח"כ לשטוף את הראש במי ההדסים (כמובן לאחר שהמים התקררו), כדאי שיהיה ריכוז גבוה של הדסים (לא מים מדוללים). עוד שלחו ע"ז: עיסוי הקרקפת בשמן קוקוס איכותי בכבישה קרה, עשוי להצמיח את השער. [מסתמא גם הזקן] אין לנו מידע מדעי כמה זמן לשהות עם השמן [אולי כמה שעות, כדאי גם פחות זמן אם אי אפשר] [יש להזהר לא לשמן את הבגדים], אח"כ יש לחפוף, כדאי לחפוף בשמפו טבעי, ניתן להשיג בחנויות הטבע [הוס]. [יש לשמן הקוקוס עוד מעלות רבות למשל: משפר תפקוד של לוקים באלצהיימר או פרקינסון רח"ל. יעיל ללוקים בדיפרסיה גם במקרים המטופלים בתרופות רח"ל. משפר קשב וריכוז. [2 כפות ביום] .. ירפא צפון חודרנית או פטרייתית במריחה חיצונית. מרפא כויות בצורה מהירה רח"ל. טוב לעור הפנים. העתקנו מכמה כתבות שקראנו. ה. לסובלים מדלקות פרקים (וכן לבעיות דלקתיות נוספות) ישנן כמוסות מצוינות מתמצית שורש הכורכום. 100 אחוז טבעי של חברת לייף סלס, שמועילות מאד. באישור משרד הבריאות ובהכשר הבד"ץ ירושלים. **עוד כתבו לדלקות פרקים:** יש להשתדל להיזהר מקור לא ללבוש בגדים לחים או רטובים ללבוש חם וכשמתפרצת המחלה לא לאכול דברים מידי חריפים ומתובלים וכן לא גלידה וכדו'. ו. לגבי קרוקס מרעיש - לקנות אחר שלא ירעיש מנסיון יש שמרעישים והרוב לא. ז. פתרון לעריסה מרעישה לקנות גלגלים בטמבור ולהחליף. ח. ע"מ לגרום להתפחה מהירה של בצק, יש לעטוף את הקערה עם הבצק לאחר הלישה בשקית נילון מכל הכיוונים (אשפתון וכו') ולדחוף מעל ראש שום, הבצק תופח נהדר תוך זמן קצר.

התורה חסה: א. יש בעיה שודאי מטרידה רבים רבים הרוצים לבצע חיפוש בין קבצי, היינו בין כל קבצי הוורד, כגון זכור לו שפעם כתב על נושא מסויים ואינו זוכר באיזה קובץ - אז לא יאומן כי לכאורה אין דרך לבצע חיפוש כזה, מה שמעניין שבאחת הגירסאות הקודמות של וורד היתה אפשרות כזו ועכשיו אינה קיימת, אולי כדאי להציף את הבעיה בגליון, כי שמא אחד הקוראים יוכל להצביע על דרך כל שהיא. תודה מראש. **ב.** מה הפתרון לשעון שלאחר רטיבות נהיה ריח מהרצועה?

הלכות

קצת מהלכות חנוכה

חצי שעה לפני ההדלקה אסור להתחיל בשינה, בתספורת, ברחיצה, בסעודה, בלימוד. ומקילים במלאכות שהרגילות להפסיק בהן באמצע, כתפירה וכתיבה, שאז מותר להתחיל בחצי השעה שלפני ההדלקה. ולרש"י נוהג גם בנשים. ולרב אלישיב והרב ואזנר אינו נוהג בנשים.

נהגו להדליק בבגד עליון (נובע וחליפה). כן נהגו ונוהגים כל גדולי ישראל.

אפשר לברך ואח"כ להדליק הנר שאתו מדליק ולי"ה הפסק.

לא ידבר כלל עד שיסיים להדליק הכל, וכן לא יענה אמן על ברכות אחרים (וי"א שאם ענה חוזר ומברך). וראוי להתפלל בשעת ההדלקה שה' יתן לו בנים ת"ח מאירים בתורה.

לכתחילה בני הבית היוצאים מבעה"ב צריכים להיות ע"י בהדלקת הנרות אבל אי"ז מעכב.

הדלקת השמש במקום שיש אור כל הזמן, מדינא אינו נצרך. **הדליק נר מיותר** בטעות וגילה מיד יכבה את הנר האחרון שהדליק, אמנם כשהשאיר את הנר ייצא יד"ח.

בחוט שני עמוד שכא': מי שהדליק נר חנוכה בחלון, ופתח התריס רק לאחר ההדלקה לא יצא יד"ח וידליק שוב, כי הדלקה עושה מצווה, ובימים קרים עלול הדבר לקרות כיוון שקר כשהוא מדליק, ופותח התריס רק לאחר ההדלקה, ולא יוצא יד"ח.

המדליק בחלון לכתחילה ידליק בצד ימין של החלון אא"כ בצד שמאל יש יותר פרסומי ניסא. הליכות שלמה.

אדם שיש לו חלון בשרותים שרק הוא פונה לרה"ר ידליק שם, וכמובן יברך בחוץ. **הנשים נוהגות שלא לעשות מלאכה כחצי שעה לאחר ההדלקה. איזה מלאכות זה כולל**: תפירה כיבוס וכדו' אבל מלאכות המטבח שהותרו בחוה"מ התיירו. והרב אלישיב אמר שכל מלאכה של הסחת דעת וזה כולל אפיה בישול טיגון, וה"ה ללחוץ על כפתור להפעלת מכונת כביסה, וכן קנייה במכולת, ראוי להחמיר. וה"ה כשנמצאת מחוץ לבית ובעלה מדליק בשבילה. אבל דבר קל כהכנת קפה מותר, ובצורך גדול התיירו. לגבי גברים ראוי להחמיר, הגרי"ש.

הנה כידוע בנר חנוכה נפסק שכבתה אפי' מיד אחרי ההדלקה אין זקוק לה, בשונה מנר שבת. אבל המשנ"ב מעורר בתרע"ג כז' שבערב שבת יש דעות שאם כבה לו נר חנוכה לפני שבת ידליק שוב. כי זמן ההדלקה הוא אחרי השקיעה והוא הרי הדליק קודם לכן עיי"ש. ובתרע"ג ב' כתב עוד אופן שצריך להדליק שוב, אם הוא לא גמר עדיין להדליק הכל וכבה אחד הנרות.

ביום שישי ראוי להתפלל מנחה בצהרים כדי שלא יהיה תרתי דסתרי, אבל לא מעכב. **כשלא יכול להשאיר את המנורה ע"י הדלת כל השבת**. יניח על המקום שבו נמצאת החנוכיה איזה דבר היתר חשוב יותר מהאיסור, ואז זה יהיה בסיס לדבר המותר. והטלטול צריך להיות לצורך ההיתר, דהיינו שצריך את המקום שבו עומדת החנוכיה, ואז שרי לטלטל את מקום החנוכיה עם ההיתר שעליו.

אשה הנמצאת בביה"ח יוצאת יד"ח מהדלקת בעלה בביתה. ומ"מ עדיף שתראה מישהו שמדליק ולשמוע ממנו שעשה הנסים, או לברך שעשה הנסים על נרות דולקים. וכן אם מרשים בבי"ח יכולה להדליק קודם שבעלה הדליק בביתו ולברך כמבואר במ"ב תרע"ז טז. (וכשלא מרשים אסור להדליק, ותפ"ל משום גזל) ואם הבעל לא נמצא בביתם והוא מדליק בבית ההורים, לדעת הרבה מהפוסקים (רש"י ריש"א רח"ק) חייבת להדליק במקומה מעיקר הדין. והרב שטינמן והרב ואזנר פסקו שאינה צריכה להדליק. וכשלא יכולים להדליק נרות או כשלא מרשים בבית חולים או בית מלון וכדו' החזו"א התיר להדליק פנס (לא לד' כי אין בו גחלת) או מנורה חשמלית ויכול לברך ע"ז וכן פסק הרב אלישיב.

סופגניות אפי' כשקובע עליהם סעודה מברך מזונות ועל המחיה כיוון שזה מטוגן. וכשאוכלם באמצע הסעודה או בסופה לא מברך עליהם.

שמן שנשאר בתוך המנורה אסור להשתמש בו לצורכו אפי' לנר של שבת. ומה שנשאר בכלי שאתו שפך לחנוכיה מותר.

שכח לומר על הנסים בש"ע יאמר קודם יהיו לרצון הראשון והיינו אחרי המברך את עמו ישראל בשלום. יהי רצון שיעשה לנו ניסים וכו' בימי מתתיהו וגו'. רח"ק

כיוון שאסור להפיל גורלות בשבת אסור לשחק בסביבון בשבת באופן שאם יפול בצד מסויים יזכה בחפץ כל שהוא, אבל הסביבון לא מוקצה כי רוב תשמישו למשחק סתם שזה מותר לכתחילה. רנ"ק.

בחנוכה יש דין שאסור לצום, אמנם אין דין לאכול בשר ולשתות יין כחג. חוט שני. האם נשים חייבות בהלל בחנוכה משום שאף הן היו באותו הנס? הרב וואזנר ורבי חיים קניבסקי כותבים שחייבות. ואילו רבי שלמה זלמן כותב שפטורות כי ההודאה היא בהדלקת הנרות, ואילו ההלל הוא כמו הלל של יו"ט דפטורות משום דהוי הזמן גרמא.

מצוות אמירת הלל בחנוכה הוא רק ביום ובין השמשות לא אומר. כשאומר הלל ועומד באמצע הפרק אינו מפסיק אלא לאמן דהקל הקדוש, ושומע תפילה, איש"ר, ואמן דאמירן בעלמא, וקדושה יאמר רק קדוש וכו', ברוך וכו', וימלוד וכו'. כמו"כ המסיים יהללוד יחד עם החזן יכול לומר אמן. מותר ללכת לקברי צדיקים בחנוכה. אך לאבל לילך על קבר אביו נהגו ללכת לפני חנוכה.

בפרשת וישב יש שיוסף נמכר לישמעאלים סוחרי בשמים. קצת מהלכות ריח מהספר וזאת הברכה ועוד ספרים: אסור להנות מריח עד שיברך. כשמקור הריח הוא עץ מברך עצי בשמים, ואם הוא מעשב מברך עשבי בשמים, על ספק מברך מיני בשמים, הדברים נאמרו גם על ריח הנוזל שמופק מעץ מברך עצי ומעשב מברך עשבי. הנהנה מריח של פרי המיועד לאכילה כגון אתרוג (מלבד סוכות שמיועד למצוותו ואין לברך על ריחו) ושאר פירות שנטלם בשביל להריח ואפי' מה שלא גודל על העץ כגון מילון מברך הנותן ריח טוב בפירות. קינמון וציפורן מברך מיני בשמים. ומברך על פירות הנותנים ריח רק אם זה ריח חזק שנהנה ממנו, אבל אם צריך להתאמץ ולקרר לאפו בשביל להריח אינו מברך על פרי. בושם שמקורו מהחי ולא מהצומח מברך מיני בשמים. שמן הנוטף מעץ אפרסמון כשחותכים אותו מברך בורא שמן ערב. ברך שהכל או מיני בשמים על הכל יצא בדיעבד, אך עצי על עשב ולהפך לא יצא יד"ח וצריך לשוב לברך. ריח סינטטי היינו שמופק ע"י חומר כימי מחומרים שאינם מריחים מחלוקת האם מברך מיני או לא מברך כלל. בקדימה הדין כברכות הפירות דהיינו עץ קודם לאדמה, וחביב קודם, ומקדים מה שאוכל לברכת הריח. בושם מטהר אוויר וסבון וכן חומרי כביסה כמרכז וכדו' שנועדו להעביר ריח רע אינו מברך עליהם. ואם קנה אותם למטרה להריח נחלקו בזה הפוסקים וספק להקל. העומד לסחורה אין מברכים עליו. עשב או עץ מריח שמחובר אם מיועד למכירה לריח אין לברך עליהם עד שנוטלם בידו, ובגודל לנוי ביום חול מברך כשנהנה מהם. ריח שאין לו עיקר כגון שנקלט בכלי כשהיה מונח וכעת נגמר הדבר הנותן ריח, אין לברך עליו, והדברים אמורים גם לגבי תמציות תה שהפרי המריח נבלע בו לגמרי הוי כאין לו עיקר ופטור מלברך. בשמים של ערלה ושל נשים (שהתייחדו לאישה מסוימת) אסור להינות מהם. על טבק לא מברך. על בושם של נשים שעשוי מחומר טבעי מברך. ובסנטטי מחלוקת. אסור להתפלל במקום שיש ריח רע ורבים מהפוסקים התירו לפזר בשמים כדי להעביר ריח רע ושרי להתפלל וכך נהג למעשה פעם רבי עובדיה יוסף בבית מדרשו היה לו ריח רע והוא לקח משהו ושרף אותו ולא הרגישו בריח רע והורה להתפלל.

חידות

חידות שינון הפרשה לפרשת וישב לפי סדר הא' ב': א. "את ____ אנוכי מבקש"...
אחי ב. איפה שמו את יוסף? בית הסוהר. ג. מה ראה שר המשקים בחלומו? גפן. ד. איך מוזכר לשון הרע בפרשה? דיבה. ה. כשהביאו את הכתונת פסים אל יעקב, מה אמרו לו? הכר נא...ו. שם הפרשה- וישב. ז. אחת מנשות יעקב? זלפה. ח. על מה שנאו את יוסף על? חלומותיו. ט. מה חשב יעקב כשראה את כתונת הפסים טבולה בדם? טרף יוסף. י. את איזה בן הכי אהב יעקב? יוסף. יא. באיזה ארץ ישב יעקב? כנען. יב. לשם מה עלה יהודה תמנתה? לגזוז צאנו. יג. מה עשה פרעה לכבוד יום ההולדת שלו? משתה. יד. הבור ריק אין בו מים, מה כן יש בו? נחשים ועקרבים. יה. מה שר האופים חלם שיש על ראשו? סלים. יו. בכמה כסף מכרו את יוסף לישמעאלים? עשרים. יא. איזה כתנת הכין יעקב ליוסף? פסים. יב. במה תמר כסתה פניה? צעיף. יג. מה עשה ראובן כשראה שיוסף אינו בבור? קרע שמלותיו. יד. מי מהאחים אמר להשליך את

יוסף לבור? ראובן. ש. איפה האחים הלכו לרעות את הצאן? שכס. ת. מה נולד לתמר? תאומים.

חידות שינון הפרשה לפרשת מקץ לפי סדר הא - ב: א. אשת יוסף? אסנת. ב. כינוי לתבואה? בר. ג. מה נעלם ליוסף? גביע. ד. שבע שיבלים? דקות. ה. המשך: לולי? התמהמנו. ו. תחילת הפרשה? ויהי מקץ. ז. הביאו ליוסף? זמרת הארץ. ח. פותרי חלומות? חרטומים. ט. פרעה הסיר מידו? טבעת. י. מיהו צפנת פענח? יוסף. כ. כינוי לאמיתיים? כנים. ל. ויצעק העם לפרעה? ללחם. מ. בית סוהר? משמר. נ. בגביע יוסף? ניחש. ס. משותף למילים יוסף מספוא כסף אסון מאסר? האות ס. ע. כינוי ליהודי? עברי. פ. חמיו של יוסף? פוטי פרע. צ. מנחה ליוסף? צרי. ק. מה בשבלים? קנה. ר. שבע פרות? רעות. ש. בן כמה היה יוסף כשהגיע אל פרעה? שלושים. ת. המשך המילה למה? תתרעו.

חידות חנוכה לפי סדר הא - ב.

חידות בפרשת שבוע: פרשת וישב: א. היכן בפרשה השתמש יעקב בפטירת רחל? ב. איזה מילה בפרשה היא בת ארבע אותיות, ובס"ה ארבע עשרה בגימטריה שלה? ג. איזה פסוק בפרשה יש בו 8 מילים בני שתי אותיות כ"א? ד. שתי מילים רצופות אותו הדבר רק ניקוד שונה? ה. מה המכנה המשותף לכל הפסוקים בפרשה מלבד 9 פסוקים? ו. היכן בפרשה שם של אחיינו של אברהם אבינו שמובא רבות בתחילת בראשית? ז. היכן בפרשה ג' מילים רצופות עבר הווה ועתיד? ח. 2 בפרשה קרעו בגדיהם. ט. בפרשה נכד יעקב עם שם זהה ל-שם של נכד עשיו שהוזכר פרשה קודמת. י. 8 שמות של פרשות בפרשה. יא. 4 שָׁרִים בפרשה? יב. מילה זהה ברצף? יג. מילה שאותיותיה זהות ברצף? **תשובות:** א. הבוא נבוא אני ואמך, וברש"י הלא היא כבר מתה. ב. הבוא. ג. לח טז. ד. טרף טרף יוסף. ה. הכל מתחיל באות ויו מלבד 9 פסוקים. ו. צרי וילוטי. לז ב. ז. שמעתי אומרים נלכה. ח. ראובן פל'ז פכיט יעקב פל'ז פלד' ט. פרץ וזרח בני יהודה בן יעקב ופל'ז פסג' זרח בן רעואל בן עשיו. י. וישב (לז א) ראה (לז יד) וילך (לז יז) בא (לז יט) במדבר (לז כב) וישלח (לח כ) ויצא (לט יב) דברים (לט ז) יא. שר האופים, שר המשקים, שר בית הסוהר, שר הטבחים (מ א-ג, לט כא) יב. יום יום (לט י) יג. טרף טרף (לז לג)

פרשת מקץ: א. איזה יום מיוחד היה לפרעה בפרשה? ב. איזה מספר מוזכר בפרשה בתור בגד? ג. מה אין במקץ ועוד פרשה אחת בתורה שיש בכל פרשיות התורה? ד. היכן בפרשה שש מילים רצופות המתחילות באות א? ה. איזה דבר בפרשה הוא כבד למרות שלא שוקל הרבה? ו. מה המכנה משותף בין יעקב יוסף ופרעה? ז. שניים בפרשה נתנו מספוא לחמור. ח. פעמיים בפרשה יוסף בכה. **תשובות:** א. יום הולדת. ב. בגדי שש. ג. פרשיות פתוחות וסתומות. ד. איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו. ה. כי כבד הרעב. ו. כולם מסופר בתורה על חלומותיהם. ז. פמגי פכז' אחד מהאחים. פמגי פכד' אחד מבני יוסף. ח. פמב' פכד'. פמגי פל'.

חידות תורניות לחנוכה: א. איך רעל קשור לחנוכה? ב. מה הקשר בין חנוכה ליעגלה? ג. איך יתכן שמתוך 8 הדלקות של 8 הימים, 3 מתוכם זה ביום ו' ד. מתי בחנוכה אומרים 'על אבן אחת שבעה עינים'? ה. מתי בחנוכה אומרים 'המלאך הגואל אותי'? ו. מונח לפניו שמן זית כשר ומהודר ובכ"ז עדיף שידליק בנר שעוה. ז. 'נמשה כף' – מה הכוונה? ח. איזה חתימת ברכה כל יום אומרים פעם אחת, ובחנוכה פעמיים? ט. הוא חג ומועד ואינו יו"ט, מיהו? י. ביום אי' מברך להדליק, שעשה ניסים ושהחינו, איך יתכן שיברך ארבע ברכות? יא. איך יתכן ששכח על הניסים וצריך לחזור? יב. היכן מצינו שבירך על הנר 3 ברכות ולא ביום א' יג. מתי מותר להשתמש לאור נרות חנוכה? יד. היכן מוזכר במשניות הש"ס המילה חנוכה, 7 מקומות? טו. היכן מוזכר חנוכה ברמז במשניות הש"ס פ"א? טז. מה הקשר בין שמה של אשת עשיו להבדיל מישהו שקשורה מאוד לחנוכה? יז. איזה מצוה דרבנן מצלת מאיסור דאורייתא? יח. היכן הביא המשני"ב גם כשיש לו כמות מספקת להדלקה ידליק נר אחד? יט. איך יכול להיות שיותר לאדם להדליק בחנוכה רק עד יום ג של חנוכה וביום ד לא ידליק? כ. האם יש ראייה מההלכה שאם כיבה את הנר במזיד צריך להדליק שוב? כא. היכן מצינו

בש"ס דינא ד'עד שתכלה רגל מהשוק' מלבד חנוכה? **כב**. באיזה שמן מותר להדליק נר של שבת ולא של חנוכה? **כג**. איזה פסוקים מהלל אומרים בפסודי? **כד**. היכן מצינו שמש יותר חמור מהנר בעצמו? **כה**. אב ובנו נר בשמם? **כו**. איך יכול להיות שני שמנים עם אותם תנאים, אחד כשר ואחד פסול לנר? **כז**. מתי אומרים 12 יום רצוף מזמור כ"ד בתהילים? **כח**. איך יתכן אדם מברך שהחיינו על הדלקת נרות ביום השלישי ולא מדובר ששכח להדליק אלא זכר ואף היה לו נר? **כט**. היכן מוזכרת בתנ"ך המילה חנוכה? **ל**. מתי מותר לכתחילה להנות מנר חנוכה? **לא**. מה חצי בחנוכה? **לב**. מה 3 בחנוכה? **לג**. מה 36 בחנוכה? **לד**. מה הקשר בין חנוכה לרגל? **לה**. מה הקשר בין חנוכה לשושנה? **לו**. מה הקשר בין חנוכה לעגלה? **לז**. מי הדליק נר חנוכה בחצר? **לח**. באיזה חנוכה לא הדליקו נרות חנוכה? **לט**. מי מברך לכתחילה פעמיים על ההדלקה? **מ**. באיזה ימים לא חוזרים על פסוקים בקריאת התורה בחנוכה? **מא**. מה המכנה המשותף בין קריאת התורה של ימי ר"ה, סוכות, וחנוכה? **מב**. כמה אנא ה' יש בהלל? **מג**. באיזה אופן מותר להדליק שמש מנרות חנוכה? **תשובות: א**. במעוז צור שרים ויין רעל מסכתי. **ב**. במעוז צור 'בשעבוד מלכות עגלה'. **ג**. א' חנוכה בשבת. אז נר ראשון ושמיני מדליקים בכניסת שבת שזה עדיין יום ו' וגם נר שביעי מדליקים אחר שקיעה או צאת הכוכבים של יום ה' וזה כבר נקרא יום ו'. **ד**. בהפטרת שבת חנוכה. **ה**. בקריאת שמע על המיטה. **ו**. באר היטב תרע"ג א' העוסק בהדבקות נר שעוה ולפתע הביאו לו שמן, עדיף שידליק בשעוה מפני ביזיון הנר. **ז**. פך השמן – בסדר הפוך. **ח**. כל יום בברוך שאמר בא"י 'מלך מהולל בתשבחות', ובחנוכה אומרים זה שוב בסוף הלל. **ט**. סביבון הוא חג ומועד, מדוע? 'חגי פרושו מסתובב (כמו חוני המעגל 'חגי עוגה ולא יצא ממנה וכן 'במעגל נחוגה...)' 'מועד' פרושו נופל (כמו מעד, נפל) אז סביבון הוא מסתובב ונופל – חג ומועד- ואינו יו"ט. **י**. כשקיבל או קנה חנוכה חדשה מוסיף ברכת הטוב והמטיב (ויש לברכה בין שהחינו לבין ההדלקה) **יא**. אם נזכר טרם סיום הברכה. **יב**. בירך על הנר ברכת מאורי האש ואחר הבדלה כיבה והדליק ע"ז נר חנוכה עם ב' ברכות סה"כ 3 ברכות. **יג**. שע"ת תרע"ג ד' כשיש לו שאלה הלכתית על הנרות ורוצה לבדוק (באור הנר) בספר אם כשר אז מותר. **יד**. ביכורים א ו. ר"ה א ג. תענית ד י. מגילה ג ד. מגילה ג ו. מו"ק ג ח. ב"ק ו ו. **טו**. תענית ד. יש בו הלל בלי מעמד, וברע"ב שם זה חנוכה. **טז**. יהודית אשת עשיו, ובזכות יהודית היה את ההצלה בחנוכה. **יז**. משנה אחרונה בהכונס, שגר חנוכה פטור כשהזיק. וה"ה כשרץ בער"ש והזיק. **יח**. משנ"ב תרע"ב ובמקום שלחברו אין שמן עדיף לתת משלו. **יט**. שניים הדליקו בחנוכה אחת, עד שלוש זה ניכר ושני מעבר לכך אסור כי זה נראה שמדליק שמונה. **כ**. יש ספק כשיש נר אחד מה עדיף, של שבת או חנוכה. ואם הדין היה שכשיבה במזיד מועיל, אז שידליק של חנוכה יכבה וידליק של שבת. ויש לומר שזה לא ראייה בגלל שגר חנוכה בערב שבת מדליקים לפני השקיעה ואם יכבה זה עוד לפני הזמן ולא ייצא. **כא**. במנחות לו. לעניין תפילין רבי יעקב אומר שמלביש עד שתכלה רגל מהשוק. **כב**. שמן של שביעית של שבת שרי כי זה נצרך לאורה משא"כ חנוכה שאסור להנות מהאור. **כג**. הודו לה', עזי וזמרת קה. **כד**. יש נרות שיש בהם חשש שמא יטה, ואסור להדליק בהם כמבואר בבמה מדליקים, והנה בנר חנוכה אין חשש שמא יטה כי אסור להשתמש בהם כמבואר בהלכה, אבל בשמש שיש חשש שמא יטה כי מותר להשתמש בזה אסור להדליק באותם שמנים. **כה**. אבנר בן נר. **כו**. שניהם היו תחת המיטה, אחד ראוי לאכילה אז נפסל משום רוח רעה, השני שלא ראוי לאכילה לא נפסל משום רוח רעה ומותר להשתמש בו. **כז**. מיום כד כסלו שחל ביום ה' עד ו' טבת (כל יום כשמחזירים ס"ת ובשבת במנחה וביום ראשון ה' כסלו בשיר של יום) ובחז"ל יש 13 פעמים כשסוכות חל ביום שלישי. **כח**. היה לו נר אחד וחל יום ראשון בשבת ושני במוצ"ש עדיף נר של שבת והבדלה על נר חנוכה. **כט**. נחמיה יב כז. **ל**. כשיש לו שאלה בעניין הנר ורוצה לעיין ואין לו אור אחר, החיד"א כתב להתיר וכמו שמצינו בשמו"ע כשרוצה לעיין מותר לו ללכת לצורך. **לא**. נר דולק חצי שעה. חצי קדיש אחרי הלל. **לב**. 3 ברכות בלילה הראשון. מוציאים שלושה ספרי תורה בשבת ר"ח. **לג**. 36 נרות חנוכה. **לד**. זמן הדלקת הנרות עד שתכלה רגל מן השוק. **לה**. "ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים". **לו**. "רעות שבעה נפשי בשיעבוד מלכות עגלה". **לז**. "והדליקו נרות

בחצרות קדשך". **לח.** בחנוכת המשכן ובחנוכת המזבח במדבר. **לט.** מי שמדליק בבית הכנסת מברך גם בבית (שו"ע תרע"א ס"ז). **מ.** בראשון של חנוכה, בשבת, בר"ח ובזאת חנוכה. **מא.** שמתחילים לקרוא מהמקום שסיימו ביום הקודם. **מב.** 3 אנא ה' הושיעה נא. הצליחה נא. כי אני עבדך. **מג.** בבית הכנסת כי כולם נרות מצווה.

חידות על חנוכה לשאול את הילדים: **א.** מה הקשר בין המילה הגפן למשחק של חנוכה? **ב.** ברכה שמברכים אותה הרבה במשך היום בחנוכה היא הכי ארוכה בשנה? **ג.** מה קרה בחנוכה שזה מלשון ברח בשינוי הניקוד? **ד.** מי גם בחנוכה וגם בנשימה? **ה.** מקום שנמצא בו השמן ותנ"ך מה המכנה המשותף ביניהם. **ו.** באיזה מקור היתה הזית בתחילת חומש בראשית? **ז.** מילה נרדפת לכד בת שתי אותיות? **ח.** נמצא בכל חנוכה ונקרא אותו הדבר בשני כיוונים? **ט.** קשור לחנוכה ומורכב משלושה קוים קטן, בינוני וגדול? **י.** אותן אותיות בשינוי ניקוד ושתייהן נותנות אור? **יא.** היכן מוזכר עשיו בפיוטי חנוכה? **יב.** איזה עיר מרכזית מחנוכה נמצא בכל מקום מרכזי? **יג.** באיזה פרי משתמשים בחנוכה? **יד.** איזה נס עיקרי לא מוזכר בעל הניסים? **טו.** איזה שם של פרח מוזכר בפיוטים של פורים וחנוכה? **טז.** מה מסובב אותנו בחנוכה מלבד סביבון? **יז.** מה גומרים בכל ימי החנוכה? **יח.** מי בחנוכה, וכל השנה בבית כנסת? **יט.** כמה פעמים בחנוכה השנה מדליקים לבד מנר חנוכה עוד נר? **כ.** מי מגדולי האומה לא הדליקו מעולם נר חנוכה? **כא.** באיזה חודשים לא אומרים חצי הלל ביום הראשון של החודש? **כב.** מתי מזכירים את המן בחנוכה? **כג.** איך נקרא מי שמפצח גרעינים שחורים בחנוכה? **כד.** איזה אדם שאינו נשוי יכול להקרא בעל? **כה.** מתי אפשר ליהנות מאור השמש גם לאחר צאת הכוכבים? **כו.** מתי לא הדליקו חנוכה בחנוכה? **כז.** באיזה שם מוזכרים החשמונאים בתפילת "על הניסים"? **כח.** מתי מדליקים נרות אחרי שכבר יצאו ידי חובת הדלקת נרות?

תשובות: **א.** אותיות הגפן הוא נ.ג.ה.פ. מה שכתוב בסביבון. **ב.** ברכת המזון של חנוכה בשבת. **ג.** נס בפתח בשינוי הניקוד מנס שהיה בחנוכה. **ד.** קנה. **ה.** ב'כד', ותנ"ך הוא כד ספרים. **ו.** במקור של היונה, והנה עלה זית בפיה. **ז.** פך. **ח.** שמש. **ט.** יון. **י.** שמש. **יא.** דחה אדמון. **יב.** מודיעין. **יג.** זית. **יד.** נס פך השמן. **טו.** שושנת יעקב, נעשה נס לשושנים. **טז.** מסובבים במצוות מזוזה בימין וחנוכה בשמאל. **יז.** הלל. **יח.** שמש. **יט.** בליל שבת ובמוצ"ש הבדלה. **כ.** האבות הקדושים וכל מי שנולד לפני נס חנוכה. **כא.** בחודשים תשרי וטבת. **כב.** ב"מעוז צור ישועתי": "ביקש אגגי בן המדתא". **כג.** מפצח **כד.** בעל קורא **כה.** מאור השמש. **כו.** בחנוכת המשכן. **כז.** בניס. "חשמונאי ובניו". **כח.** מדליקים נרות שבת אחרי חנוכה. רבות מהחידות מהרב דינר שליט"א.

חידון שמות ספרים בפרשה: פרשת וישב: **א.** תולדות יעקב יוסף. **ב.** כתונת פסים. **ג.** פתח עיניים. **ד.** ברכת ה'. **ה.** יפה מראה. **ו.** יפה תואר. **פרשת מקץ:** **א.** רביד הזהב. **ב.** מרכבת משנה. **ג.** צפנת פענח. **ד.** בית יוסף. **ה.** וילקט יוסף. **ו.** צדה לדרך. **ז.** אמתחת בנימין. **ח.** כסף משנה. **ט.** משאת בנימין.

חידון משמעויות מילים לפרשת וישב: **ח' משמעויות למילה ישב:** **ישב - התגורר.** "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" (בראשית לו א). **ישב - חזר.** וישב יצחק ויחפר (בראשית כו יח). **ישב - לשון שבי.** "וילחם בישראל וישב מִמֶּנּוּ שָׁבִי. (במדבר כא א). **ישב - לשון נשיבה.** "ישב רוחו יזלו מים" מצודות ציון: לשון נשיבה והפחה (תהלים קמז יח). "משיב הרוח ומוריד הגשם". **ישב - התפנה מכל עיסוקיו.** "וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי" רש"י: יפנה מכל עסקיו (מלאכי ג ג). **ישב - ההיפך מעמד.** "אין ישיבה בעזרה" (יומא כה.). **ישב - נמצא במצב...** ישב בתענית. ישב בטל. "בחור שיושב ולומד". "הסוגיה לא יושבת לי טוב". **ישב - תורץ. נפתר.** "הסכסוך ישב".

הגיגים המיועדים לאלו שיש להם מזה תועלת

שף שרגא: אין סיר לחץ, יש סיר שלוחץ לו.

הילד בא לאבא בבכי גדול. מה קרה לך צדיק'ל שלי? שואל האבא. נפלתי, עונה הצדיק. אל תבכה, מרגיע האבא, נשארו לך רק עוד 6 פעמים ליפול.

כשאני אהיה סבא והנכד שלי יעזור להגיש או להוריד דברים מהשולחן אני לא אגיד לו כל פעם תחזיק חזק בשתי ידים שלא יפול לך.

השדכן לאבי המיועדת: הבחור אומר שאין לו בעייה לעשות פגישה ב-11 בבוקר. אבי המיועדת: למה בכזאת שעה? - השדכן: משום שלפני זה הוא עדיין יישן.

לא הגיע הזמן להמציא שתיה מוגזת עם גזים שאף פעם לא נגמרים?

מסכן לפיד. את בנט ממשיכים לזכור בגלל "כיפת בנט", אותו מי יזכור? אני מקווה שבנט לא יתבע אותי על מה שהשמצתי את גודל הכיפה שלו.

לספור מ-1 עד 10 ולהרדם מיד זה לא חכמה. החכמה היא לספור מ-10 עד 1 ולהתעורר בחזרה.

שאלתני מישהו בדרך: סליחה, אתה יודע מה השעה? - הוא הסתכל בשעונו, אמר לי "כן", והלך.

הרגע הזה שבאמצע הדרשה שלך אתה רואה שהאדם היחיד שמסתכל עליך ומקשיב בדריכות, מתחיל לשמוט את הראש ולעצום את העיניים.

אצלינו אוכלים סופגניות "טועמיה" שמונה ימים לפני חנוכה.

התקשרתי למישהו לברר על שידוך. הוא אמר שהוא לא מדבר לשון הרע. אמרתי לו תודה רבה עזרת לי מאוד.

אחד מבשר בשמחה לגבאי שבחנוכה ביום ראשון ר"ח טבת הוא יהיה סנדק. הגבאי מגיב בכעס: לא יכולת למצוא זמן יותר מתאים להיות סנדק?

כשאני אהיה סבא ואני אחלק דמי חנוכה, אני לא אגיד לנכדים שלי שיתנו לאבא ואמא לשמור להם על הכסף.

למה לא קוראים לשמש של החנוכה "גבאיי" כמו שקוראים לשמש שדואג לכולם בבית הכנסת?

הילדה חוזרת בשמחה מהגן: אמא, הגננת אמרה שאני אהיה אמא של חנוכה? - ומה עושה אמא של חנוכה? תמהה האמא. - כל יום היא צריכה לשבת חצי שעה בשקט ולא לעשות כלום.

הגיגים לילדים

נחשפה גזרתו הראשונה של אבי מעוז: בחנוכה ישירו בבתי הספר: "מעוז צור ישועתי"

מבוקש מס' אחד בעולם: אדם שבדק שוב אם הבית נעול וגילה שהוא פתוח.

התקשר לחברה להתלונן על מוצר, בסיום השיחה הפקיד אומר לו הלוואי והיו לנו 50 לקוחות כמודך. למה? אתה רוצה לקוחות לא מרוצים? לא, אבל יש לנו כבר 700 לקוחות כמודך, אני מאחל שיהיה רק 50.

כשאתה מספר משהו מצחיק לחבר והוא לא צחק, אתה חייב להגיד 'היית צריך להיות שם'.

למה אות ל' היא שלילית? א. כי היא מסמנת את המילה 'לא'. ב. כי כשהיא מוצמדת לרכב, יש אחריה פקק רכבים ענק.

טעות בניווט באידיש "אוי וויז".

תפקיד ה'זרת' ברגל: 1. להיתקע בשפיץ של רהיטים כשאתה ללא נעל. 2. להיתפס בחוטים רופפים בשרוול המכנס.

סדרן מדפים פוטר ממשרתו בסופר, לאחר שנתפס אומר בן גביר יעשה כאן סדר.

עוד מובן ל'מוסיף והולך'- כל חנוכה אנחנו אוכלים בערך קילו סופגניות, ובסוף חנוכה זה מופיע על הכרס שלנו בתוספת 15 קילו ממש נס פח השמן.

ר"ת פנצ"ק שמאוד מפורסמים בשבועות האחרונים? "פנות צבאיו קדושים"

תודה מאוד: לכל מי שקורא את העלון ועוקב היטב איזה דברים כבר הובאו בשנים קודמות ויש דברים כאלו. יה"ר שהוא אף פעם לא ישים לב לדברים האלו בס"ד. אני מעוניין להודות מאוד לאברך ירא השם מרבים צדיק מאוד, שומר סדרים בכולל דמות לאדם שיכול להסתדר וללמוד יום שלם ללא פלאפון בסדרים כלל וכלל. דוגמא לתורה לתפילה. האברך החשוב והשקדן **רבי יוסף חיים ענתבי שליט"א** המפיץ הגדול מקהילת שובה ישראל בארגוני שבימים אלו עומד לעבור לארץ ומחפשים שם דמות תורנית בסדר גודל שלו שתפיץ את העלון. תודה מאוד לבחור המפורסם הוא דמות לרבי עקיבא של דורינו בחור רציני שמשקיע ובונה עצמו בכל הכוח, אהוב הוא על כל הבריות, שקדן ומחבר קונטרסים למדניים, כותב את כל השיעורים באופן מפליא **הבחור החשוב בצלאל פרידמן שליט"א** שהוא מפאר ומרומם את קהילתו. כמו"כ אנחנו רוצים להודות לבחור הצדיק מהמקדימים לקום בבוקר משמח אלוקים ואנשים בעל לב זהב ומידות אצילות מכבד מאוד את הוריו הבחור שכעת נהיה לו בר מצווה הבה"ח **זאב פרידמן נ"י** מכיתה ח חיידר קרלין בבני ברק

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. ובביהמ"ד המרכזי מניין אברכים 'פרדס כץ' רחוב אבוחצירא 9, ובכולל 'מורשה ודעת' (בית כנסת הגדול) בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקרטון בארון למטה. וכן בשאר המקומות ואצל המפיצים הקבועים ובראשם רבי יחידיה זר שליט"א - משבחי הרב זר: עניו ויש לו מה להסתיר. ניתן להשיג הקלטה מקורית של הרב זר מתפלל יפונת צבאי קדושים עם כל הכוונות... אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור. כמו"כ ניתן להשיג את העלון במודיעין עילית (לא כמות) החל מיום חמישי בערב בשעה 36: 7 בכניסה לחנות ש.מ.ח. - שרותי משרד רחוב רשב"י 49. כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל אצל רבי שמחה שולמן שליט"א, שלמרות שמקפיד הוא על קלה כבחמורה הוא נשאר אדם שמח ודמות של אור בעולם. כן ניתן להשיג בירושלים בישיבת מיר אצל שכולו חסד מכוח תורתו הגדולה רבי דוד רוטשילד שליט"א או אצל האיש בעל לב הזהב, שכולם אוהבים אותו אהבת נפש ואומרים עליו אשרי יולדתו, הדמות של ישיבת מיר מרביץ תורה בדרכיו המופלאות ואחד מחשובי הרבנים של ארגון בלב אחד רבי אבי פרידנר שליט"א. בבית שמש אצל האיש שזכה דורינו שנשמתו הגבוהה הגיע אלינו רבי נחום זכריש שליט"א בבית הכנסת אור אליהו. וכן בישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך - חבקוק הנביא 7 רמה ג'. בנתניבות בישיבת בוכריס'. ובבית יצחק באשדוד: בית הכנסת החיד"א רובע ג' רחוב יצחק הנשיא. ברחובות בישיבת מאור התלמוד, אצל הבחור החשוב ישי רוט נ"י. בירושלים אצל האיש האציל בתורה ובמידות רבי מיכאל גולדנברג שליט"א. באופקים בבית הכנסת זכרון אליהו. בקרית גת בביהכ"נ שומרי אמונים ובביכ"נ קרעטשנף מיום שיש. בחזון יחזקאל: בבית כנסת המרכזי. באשדוד: בבית כנסת החיד"א אצל גדול מזכי הרבים בדורנו רבי יצחק משענייה שליט"א בעוצם בישיבת נר זרח ע"י מרא דכריתות בישיבה רבי שמואל הוונגסברג שליט"א. יה"ר שיעשה שמחות בקרוב ברכסים אצל האיש שכולו תורה וחסד רבי יוסף המאירי שליט"א כולל נר ישראל גבעה ב. ברעננה אצל משפחת זכאי המיוחדת והנפלאה רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון-052-6903395. בפתח תקווה בבתי הכנסת בגני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. בעש"ט צאנו גור ויוצאי חברון, ע"י רבי יואל פינהנדר שליט"א. וכן בישיבת אור ישראל וכן בישיבת עטרת שלמה. בראשון לציון אצל הנ"ל: וכן בעיר אלעד בישיבות כנסת יחזקאל ותורה בתפארתה ובישיבת הר"ן ע"י רבי יואל פינהנדר שליט"א. בצפת: בהיכל ישיבת צפת ע"י האיש החכם בתורה רבי אברהם לויסון שליט"א. בקרית אתא: בבית הכנסת מאקווא ירושלים 3 ע"י הבחור המפורסם בצדקותו עדיו לגדולות אהוב הבריות נחמיה ברונשטיין נ"י וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצלנסון 5. ברמת השרון אצל הנדיר בעוצמות בעבודת השם רבי דניאל פוסטבסקי שליט"א בבית הכנסת מורשת אבות מידי יום רביעי. בחדרה ככולל אדרת אליהו בראשות הרב נתנאל יקותיאל רחוב הגדוד העברי 13

במנצ'סטר אצל רבי שמואל א. הורביץ שליט"א: +447425793110. בארגנטינה: בקהילת שובה ישראל במקום המיועד לעלונים. ניתן להשיג בשבת חנוכה בקורדובה בלה קומברה באוהל אברהם.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383.

כמו"כ העלון נמצא ב'כל העלונים' בעיצוב בשם 'לבית התורני'. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ב'קובץ גליונות'.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבת. מקישים על פתח תיקיה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על לבית התורני. ומורידים מה שרוצים.

כמו"כ ניתן להשיג במייל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ 456alon@gmail.com

להשתתפות בהוצאות העלון לפנות: 0527633431. או בינדרים פלוס' - רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). זכות הרבים תלוי במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות. אפשר לשלוח משם הודעות.

העלון הבא יוצא אי"ה בפרשת ויגש